

Kvartalsrapport 1/2014



RESULTATREGNSKAP

BALANSE

NOTER

Innhold

Styrets beretning	3
Regnskap KLP konsern	8
Resultatregnskap	8
Balanse	9
Egenkapitaloppstilling	10
Kontantstrømoppstilling	11
Noter til regnskapet	12
Note 1 Regnskapsprinsipper	12
Note 2 Nøkkeltall - akkumulert	13
Note 3 Segmentinformasjon - resultat etter IFRS pr. virksomhetsområde	15
Note 4 Premieinntekter for egen regning	15
Note 5 Andre inntekter	15
Note 6 Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	16
Note 7 Driftskostnader	16
Note 8 Andre kostnader	16
Note 9 Investeringseiendom	17
Note 10 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser	17
Note 11 Innlån	21
Note 12 Virkelig verdi hierarki	22
Note 13 Likviditetsrisiko	27
Note 14 Renterisiko	28
Note 15 Kreditrisiko	31
Note 16 Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	36
Note 17 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør	37
Note 18 Fordringer	38
Note 19 Annen kortsiktig gjeld	38
Ikke-finansielt regnskap	39
Note 1 Ansvarlige investeringer	40
Note 2 Energiforbruk	40
Regnskap Kommunal Landspensjonskasse	41
Resultatregnskap	42
Balanse	43
Egenkapitaloppstilling	44
Kontantstrømoppstilling	45
Noter til regnskapet	46
Note 1 Regnskapsprinsipper	46
Note 2 Verdiendring investeringseiendom	46
Note 3 Premieinntekter	46
Note 4 Forsikringsrelaterte driftskostnader	46
Note 5 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser	47
Note 6 Virkelig verdi hierarki	56
Note 7 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør	65
Note 8 Forpliktelser	67
Note 9 Forsikringsforpliktelser	67



Kvartalsrapport første kvartal 2014

Første kvartal preget av stor tilflytting

- Verdijustert avkastning kollektivporteføljen offentlig tjenestepensjon 1,4 prosent
- Bokført avkastning kollektivporteføljen offentlig tjenestepensjon 0,9 prosent
- Avkastning selskapsporteføljen 1,2 prosent
- Prosessen i forbindelse med tilflytting i god rute:
88 138 av ca. 96 000 nye medlemmer etablert i KLPs systemer

KLP – kundeeiet konsern i utvikling

Konsernet hadde ved utgangen av kvartalet en forvaltningskapital på 421 milliarder kroner, hvorav en stor del av veksten kan tilskrives tilflytting. Driftsresultatet for første kvartal ble 3 471 millioner kroner.

I 2013 inngikk KLP mange nye avtaler om leveranse av offentlig tjenestepensjon. Disse avtalene flyttes inn i KLP med virkning fra 2014. Denne tilflyttingen har et betydelig omfang, og representerer en av de største tilstrømmingene av nye medlemmer til KLPs pensjonsordninger noen sinne. Dette er først og fremst inspirerende, men også en operasjonelt krevende prosess. Foreløpig er 33 av 42 kommuner samt 30 av 48 bedrifter ferdig etablert i systemene. I tillegg er sykepleiere fra Akershus FK også tatt inn. Dette innebærer at hittil i år er tilsammen 88 138 nye medlemmer registrert inn i pensjonsordningene. Av disse er 27 876 aktive medlemmer, 45 645 medlemmer med oppsatte rettigheter og 14 617 pensjonister. KLP ligger i forkant av den oppsatte plan takket være en iherdig innsats fra de involverte medarbeiderne. Selskapet er dermed godt forberedt på ferdigstille de avtalene som flyttet med virkning fra 1. januar i år, samt å motta ytterligere seks kommuner pr. 1. juli.

Kommunal Landspensjonskasse Gjensidig Forsikringselskap (KLP)

Pensjonsordninger innenfor offentlig sektor tilbys og administreres av konsernets morselskap Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Av konsernets forvaltningskapital på 421 milliarder kroner utgjør 335 milliarder kroner pensjonsfond tilhørende denne kundegruppen.

Resultat i første kvartal 2014

Avkastningsresultat

KLP oppnådde i første kvartal 2014 et tilfredsstillende avkastningsresultat (avkastning ut over grunnlagsrente) på 0,6 milliarder kroner (0,9¹). Finansinntekter fra kundemidler utgjør 4,5 milliarder kroner (6,1) i kvartalet. Verdijustert avkastning på kollektivporteføljen ble 1,4 prosent i kvartalet og bokført avkastning ble 0,9 prosent.

Risikoresultat

Det var ingen uventede risikoforhold av betydning i selskapets forsikringsbestand i første kvartal. Risikoresultatet ble 54 millioner kroner for kvartalet. Det er foreløpig fordelt med 26 millioner kroner til kunderesultat og 27 millioner kroner til selskapsresultatet for avsetning i risikoutjevningfond.

Administrasjonsresultat

Selskapets administrasjonsresultat viser et overskudd på 36 millioner kroner (30) i første kvartal av 2014. Dette reflekterer at KLP har god kontroll på sitt kostnadsnivå. Forsikringsrelaterte driftskostnader utgjør 0,26 prosent av kundefond.

Samlet resultat

Resultat til selskapet ble 319 millioner kroner for kvartalet. Kunderesultat ble 703 millioner kroner.

Millioner kroner	Kunder	Selskap	Sum
Avkastningsresultat	602	1	604
Risikoresultat	26	27	54
Rentegarantipremie		142	142
Administrasjonsresultat		36	36
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen og andre inntekter/kostnader i ikke teknisk regnskap		187	187
Avkastning fra egenkapitaltilskudd tilført kunder	75	-75	-
Resultat 1. kvartal 2014	703	319	1 022
Resultat 1. kvartal 2013	1 052	263	1 315

¹ Tall i parentes angir tilsvarende verdi for første kvartal i 2013.

Oppreservering for langt liv

Finanstilsynet sendte den 2. april likelydende brev til alle livsforsikringselskaper og pensjonskasser: «Retningslinjer for oppreservering og anvendelse av overskudd for å dekke økte avsetninger i kollektiv pensjonsforsikring», som ga visse avklaringer med hensyn til den regnskapsmessige gjennomføringen av tiltaket. Den formelle opptrappingsperioden er fastsatt til syv år fra og med 2014. Det er videre presisert at pensjonsinnretningens bidrag på 20 prosent fastsettes på bakgrunn av det samlede oppreserveringsbehovet. Dette er uavhengig av størrelsen på kundeoverskuddet som er benyttet til oppreservering før innføring av ny tariff. Dette betyr at KLP, på linje med andre kommunale pensjonsinnretninger som har fullført oppreserveringen i 2013 med kundesultatet, må overføre 20 prosent av det samlede oppreserveringsbehovet fra selskapet til kundenes fond innen utgangen av 2020.

Det samlede oppreserveringsbehovet var 9,0 milliarder kroner, 20 prosent av dette utgjør 1,8 milliarder kroner.

Uføreforreform

Lovendringer knyttet til ny uføreordning i offentlig tjenestepensjon ble vedtatt av Stortinget i mars 2014, og tilhørende forskrifter er nå på høring. Ikrafttreden vil være samtidig med ny uføretrygd i folketrygden, etter planen 1. januar 2015. Ny uføreordning gir vesentlig lavere ytelser fra tjenestepensjonsordningen enn i dag for alle som mottar varig uførepensjon fra folketrygden. Men ytelsene fra folketrygden vil til gjengjeld være vesentlig høyere slik at samlet ytelse etter skatt blir om lag som i dag. Endringene medfører merkbart reduserte uførekostnader i tjenestepensjonsordningen over tid.

Finansiell soliditet og kapitalforhold

Forvaltningskapitalen viser en vekst i kvartalet på 21,1 milliarder kroner og utgjør 360,7 milliarder kroner. Veksten skyldes vekst i forsikringsforpliktelsene på offentlig tjenestepensjon.

Kapitaldekningen i KLP var ved utgangen av kvartalet 10,1 prosent (10,6), og kjernekapitaldekningen var 8,5 prosent (8,7). Svekkelsen skyldes den kraftige veksten i balansen på grunn av tilflytting i første kvartal hvor tilhørende egenkapitaltilskudd ikke er innbetalt. Samtidig har KLP over tid foretatt en bevisst reallokering fra statsobligasjoner mot obligasjonslån med meget god sikkerhet, som i henhold til regelverket har høyere kapitalvekting.

I løpet av kvartalet er kursreguleringsfondet styrket med 1,8 milliarder kroner til 12,2 milliarder kroner og er en solid buffer for svingninger i finansmarkedene. Tilleggsavsetninger utgjør 12,5 milliarder kroner.

KLP hadde ved utgangen av kvartalet en total soliditetskapital på 52,5 milliarder kroner som tilsvarer 16,9 prosent av forsikringsfond med rentegaranti.

Styret vurderer selskapets soliditet som tilfredsstillende i forhold til balansens sammensetning og rådende markedsforhold, både under nåværende og nye, varslede myndighetskrav.

Nøkkeltall:

Prosent	Hittil pr. 1. kvartal 2014	2013	Året 2013
Kapitalavkastning I ¹	0,9	1,1	6,4
Kapitalavkastning II ²	1,4	2,2	6,7
Kapitalavkastning III ³ Avkastningstallene gjelder kollektivporteføljen	1,8	2,2	6,4
Kapitaldekning	10,1	10,6	10,3
Solvensmargindekning	215	229	229

¹ Bokført

² Verdijustert

³ Verdijustert inkl. ikke bokførte merverdier

Premieinntekter

Premieinntektene uten mottatt premiereserve ved flytting ble 4 612 millioner kroner (4 502).

Erstatninger

Utbetalte pensjoner og andre erstatninger økte med 14,6 prosent og utgjorde 3 117 millioner kroner (2 720) i første kvartal.

Flytting av kundemidler

Netto effekt av flytting besluttet høsten 2013 med effekt fra 1. januar 2014 er regnskapsført i kvartalet med 17 474 millioner kroner (5 760).

Forvaltning av kollektivporteføljen

Eiendelene i kollektivporteføljen utgjorde 336,6 milliarder kroner (288,5) og var investert som vist nedenfor;

Eiendeler	Andel 31.03.14	Avkastning 1. kv. 2014	Andel 31.03.13	Avkastning 1. kv. 2013
Alle tall i prosent				
Aksjer	17,4	1,8	17,6	8,4
Omløpsobligasjoner	21,1	2,2	22,0	0,7
Anleggs-/HTF-obligasjoner	29,2	1,1	30,1	1,2
Utlån	10,8	0,8	10,6	0,9
Eiendom	11,5	1,2	11,1	1,7
Andre finansielle eiendeler	10,1	0,6	8,5	0,7

Aksjer

Samlet eksponering i aksjer inkludert aksjederivater samt spesialfond utgjorde 17,4 prosent. Aksjemarkedene hadde en positiv utvikling i kvartalet, blant annet med 1,7 prosents kursoppgang i USA. KLPs verdensindeks (valutasikret) steg 1,2 prosent mens Oslo Børs var opp 2,4 prosent.

Omløpsobligasjoner

Omløpsobligasjoner utgjorde 21,1 prosent av eiendelene i kollektivporteføljen. Den internasjonale kredittobligasjonsindeksen KLP benytter, hadde en valutasikret avkastning på 2,9 prosent i første kvartal 2014. Indeksen for internasjonale statsobligasjoner steg 2,5 prosent, mens den norske statsobligasjonsindeksen steg med 1,1 prosent.

Obligasjoner som holdes til forfall

Investering i obligasjoner som holdes til forfall, utgjorde 29,2 prosent av kollektivporteføljen. Ikke regnskapsførte merverdier utgjør 6,5 milliarder kroner. Porteføljen er godt diversifisert, og består av papirer utstedt av kredittverdige institusjoner. Det er ikke foretatt nedskrivninger som følge av kredittap så langt i 2014.

Eiendom

Eiendomsinvesteringer utgjorde 11,5 prosent av kollektivporteføljen. KLP gjennomfører en grundig verdivurdering av sin eiendomsmasse hvert kvartal. Gjennomgangen i første kvartal 2014 viser stabilitet i prisingen av investerings-eiendommer. Eiendomsverdiene i kollektivporteføljen er verdiregulert med minus 209 millioner kroner, i hovedsak som følge av valutaomregninger. Virksomhetsavkastningen i kollektivporteføljen var 1,2 prosent.

Utlån

Utlån i kollektivporteføljen var 35,7 milliarder kroner. Dette fordelte seg med 28,8 milliarder kroner i utlån til kommuner og andre virksomheter, og 6,9 milliarder kroner i pantsikrede boliglån. Utlånsporteføljen er kjennetegnet av høy kvalitet, uten tap på kommunelån og meget beskjedne avsetninger til tap på boliglån. Ikke regnskapsførte merverdier i utlånsporteføljen (fastrentelån) utgjorde 366 millioner kroner pr. 31. mars 2014.

Avkastning på selskapsporteføljen

Selskapsporteføljen omfatter plassering av egenkapital og innlånt ansvarlig kapital. Selskapsporteføljen forvaltes med en langsiktig investeringshorisont med en målsetting om stabil avkastning og vekst i egenkapitalen. Investeringene i selskapsporteføljen oppnådde en avkastning på 1,2 prosent i første kvartal.

Rammebetingelser, produkt- og markedsforhold og eierrelasjoner

Implementering av Solvens II-regelverket gjøres gradvis ved at det i 2014 og 2015 stilles krav til selskapenes forberedelser med særlig vekt på organisering og rapportering. Det endelige regelverket inkludert de nye kravene til solvens forventes å bli gjort gjeldende fra 01.01.2016. KLP følger opp sitt arbeide med å forberede overgangen, med blant annet stor vekt på ORSA-prosessen.

Markedet for forsikrede ordninger for offentlig tjenestepensjon, ble markert endret gjennom fjoråret ved at KLP nå fremstår som eneste tilbyder. Konkurransen står nå mellom forsikret ordning i KLP og etablering av egne/felles pensjonskasser. KLP har etablert et markedsmessig tilbud for administrasjon av slike kasser.

Innenfor eierrelasjoner er det gjennomført tre ressursgruppemøter for rådmenn med til sammen 30 deltakere. Videre er det gjennomført valg- og eiermøter i samtlige 23 valgkretser. I valgmøtene deltok ca. 250 representanter for våre eiere. Disse arenaene er viktig for KLP da det gis tilbakemeldinger som selskapet kan bruke til å gjøre en enda bedre jobb for sine kunder og eiere.

Datterselskapenes forretningsområder

Privat tjenestepensjon

Konsernets satsing på privat tjenestepensjon skjer i datterselskapet KLP Bedriftspensjon AS.

Det er høy markedsaktivitet i KLP Bedriftspensjon, og dette gir en tilfredsstillende volumvekst. Selskapet har 2,0 milliarder kroner i forvaltningskapital etter første kvartal.

72 nye kunder tegnet pensjonsavtale i KLP Bedriftspensjon første kvartal.

KLP Bedriftspensjon oppnådde forvaltningsresultater på sine kundefond, med en bokført avkastning i kollektivporteføljen på 1,0 prosent og en verdijustert avkastning på 1,2, prosent i første kvartal. Kundene på innskuddspensjon oppnådde en avkastning på 1,7 prosent for kvartalet.

Det avsettes 4,6 millioner kroner til oppreservering som følge av høyere levealdersjustering.

Resultat til pensjonskundene for første kvartal utgjør 134 tusen kroner.

Administrasjonsresultatet utgjør minus 7,6 millioner kroner, (-8,7). Medregnet det negative administrasjonsresultatet på 7,6 millioner kroner ble selskapets totalresultat for første kvartal minus 5,6 millioner kroner (-6,1).

Kapitalutvidelse på 25 millioner kroner ble vedtatt i første kvartal og innbetalt i april 2014.

Avkastning kundemidler:

Prosent	1. kv. 2014	1. kv. 2013	Året 2013
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN			
Kapitalavkastning I	1,0 %	1,2 %	6,2 %
Kapitalavkastning II	1,2 %	1,8 %	4,0 %
<i>Innskuddspensjon med investeringsvalg</i>	1,7 %	4,6 %	13,5 %
Profil P90	1,6 %	7,8 %	24,8 %
Profil P70	1,7 %	6,2 %	19,4 %
Profil P50	1,7 %	4,8 %	14,4 %
Profil P30	1,9 %	3,2 %	9,3 %
Profil PM	0,6 %	0,6 %	2,3 %

Skadeforsikring

Driftsresultatet (før skatt) for første kvartal var 13,6 millioner kroner (51,8). Resultatnedgangen skyldes i stor grad at selskapet i år er blitt påvirket av flere mellomstore brannskader enn året før. Dette utgjør om lag 30 millioner kroner i avvik. Videre var finansavkastningen 20 millioner kroner lavere enn samme perioden i 2013. Kvartalsresultatet var samlet sett i henhold til forventningene.

Selskapet ble i svært liten grad påvirket av brannene i Lærdal og Flatanger.

Offentlig/bedrift-markedet

Skadeprosenten for egen regning for årgang 2014 var 108,3 prosent. I perioden er det innrapportert fire eiendomsskader over 5 millioner kroner med en samlet estimert kostnad på 41,6 millioner kroner. I samme periode i fjor var det kun innrapportert én tilsvarende skade med en estimert kostnad på 12,2 millioner kroner.

Samlet skadeprosent for egen regning for alle årganger sett under ett var 94,8 %, også det vesentlig høyere sammenlignet med samme periode i 2013 (85,8).

Personmarkedet

Salget innen personmarkedet viser fortsatt god utvikling med et brutto nysalg hittil i år på 23,3 millioner kroner, en god økning sammenlignet med samme periode i fjor (18,1). Samlet avgang var 6,4 millioner kroner.

Skadeprosenten for årgang 2014 var 85,8 prosent for egen regning. Skadeprosent for egen regning for alle årganger sett under ett var 82,9 prosent, en økning sammenlignet med samme periode i 2013 (78,2).

Finans

Netto finansinntekt i første kvartal var 49,3 millioner kroner (69,8)

Selskapets økonomiske stilling

Sikkerhetsavsetningene er i første kvartal økt med 3,2 millioner kroner til 530,2 millioner kroner. Økningen tilsvarer økte krav til minimumsavsetninger.

Kapitaldekningen var 37,1 prosent, mot 40,0 prosent pr. årsslutt 2013. I forhold til Finanstilsynets stresstest, er selskapets kapitalbuffer omlagt det dobbelte av minimumskravet.

Kapitalforvaltning og Fondsforvaltning

KLP Kapitalforvaltning AS og KLP Fondsforvaltning AS utgjør KLP-konsernets verdipapirforvaltningsmiljø. Totalt ble det forvaltet 316 milliarder kroner ved utgangen av første kvartal 2014. Dette er en økning på 48 milliarder kroner fra samme tid i fjor. Hoveddelen av midlene er forvaltet på vegne av Kommunal Landspensjonskasse og datterselskap i KLP-konsernet.

Netto nyttegning i KLP fondene i første kvartal 2014 var på 3,7 milliarder kroner. Konsern-eksterne kunder hadde en netto nyttegning på - 0,3 milliarder kroner.

KLP Kapitalforvaltning AS og KLP Fondsforvaltning AS oppnådde et samlet resultat på - 10,1 millioner kroner i første kvartal 2014.

I løpet av kvartalet ble det startet opp to nye verdipapirfond; KLP Kort Stat og KLP AksjeGlobal LavBeta II.

KLP Banken

Driftsresultat før skatt for første kvartal ble 13,8 millioner kroner (9,3) for KLP Banken konsern. Balanse er omtrent uendret siden forrige årsskifte.

KLP Kommunekreditt AS er den viktigste bidragsyter til det positive resultatet, mens KLP Banken AS har forbedret sitt kvartalsresultat fra -9,9 millioner kroner i fjor til -5,1 millioner kroner i år.

Boliglån totalt er opp 207 millioner kroner hittil i år til 11,6 milliarder kroner, som er omtrent på budsjett.

KLP BK Prosjekt AS (skifter nå navn til KLP Boligkreditt AS) er etablert for å yte boliglån finansiert gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett. Selskapet har så langt ikke foretatt noen innlånstransaksjoner eller etablert lån på egen balanse.

Innskudd fra personer og bedrifter er opp 272 millioner kroner hittil i år til 4,7 milliarder kroner, mot 3,5 milliarder kroner på samme tid i fjor.

Offentlige lån i KLP Kommunekreditt AS er ned 304 millioner kroner hittil i år til 16,3 milliarder kroner. Forvaltede lån for KLP er opp nærmere 1,9 milliarder kroner hittil i år til 28,6 milliarder kroner, hvorav nye engasjementer i USD og EUR utgjør en betydelig andel.

Netto renter ble 31,4 millioner kroner i kvartalet (24,3). Utlånsmarginer har stort sett vært stabile gjennom hele kvartalet.

Verdiendringer påvirker resultatet positivt med 3,9 millioner kroner. Dette skyldes i hovedsak utviklingen i verdien på likviditetsplasseringer i KLP Kommunekreditt AS.

Bankkonsernets kostnader er hittil i år 37,5 millioner kroner, mot 34,7 millioner kroner på samme tid i fjor.

Konsernets resultat etter skatt i første kvartal ble 10,1 millioner kroner mot 6,7 millioner kroner på samme tid i fjor.

Samfunnsansvar

Første kvartal har media vært preget av diskusjon om investeringer knyttet til fossil energi og korrupsjonssaker. Begge temaer har engasjert KLP hvor ansvarlighet i investeringene er et viktig element i samfunnsansvaret. KLPs lange erfaring med åpenhet omkring selskapsspesifikke beslutninger, om

både uttrekk, dialog og stemmegiving, er at det bidrar til forbedringer og faglig utvikling.

KLPs ikke-finansielle regnskap viser at energiforbruket er redusert i første kvartal, sammenlignet med første kvartal i 2013. KLP har mål om å redusere CO₂ utslippet pr. ansatt og klimaregnskapet for 2013 som nå er klart og viser KLP hadde en reduksjon på 10,8 prosent fra 2012, som er et godt resultat. Flyreiser foretatt av KLPs ansatte bidrar også til KLPs totale utslipp av karbon. Med økt antall ansatte og økt antall kunder øker også KLPs reisevirksomhet. Vi ser derfor at CO₂ ekvivalenter fra fly har økt sammenlignet med første kvartal i 2013.

Fremtidsutsikter

Det er spennende og utfordrende å motta så mange nye medlemmer som KLP får i 2014 og gjennom de to neste år. Det er viktig at alle tekniske detaljer kommer på plass raskt og riktig også fremover, slik at våre rettighetshavere føler trygghet og tillit overfor sin nye pensjonsleverandør. De må også bringes inn i KLP fellesskaper som aktive og engasjerte eiere.

KLP er kundeeiet. Arbeidet med å videreutvikle selskapets produkter og tjenester til beste for eiere og kunder står derfor helt sentralt. KLP vil også fremover arbeide for lave kostnader, god avkastning, og kundevennlig betjening for å bidra til en konkurransedyktig verdiskaping.

KLP vil fortsette å jobbe med å tilpasse seg nye rammebetingelser som blant annet nytt soliditetsregelverk for forsikring.

Oslo, 6. mai 2014

Styret i Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap

Arne Øren
Leder

Liv Kari Eskeland
Nestleder

Herlof Nilssen

Jan Helge Gulbrandsen

Marit Torgersen

Anita Krohn Traaseth

Susanne Torp-Hansen
Valgt av og blant de ansatte

Freddy Larsen
Valgt av og blant de ansatte

Resultatregnskap

KLP konsern

Note	Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
4	Premieinntekter for egen regning	26 565	10 697	31 883
	Løpende avkastning fra finansielle eiendeler	2 746	2 485	12 278
	Netto renteinntekter bank	31	24	122
	Netto verdiendringer på finansielle instrumenter	2 337	4 550	9 208
9	Netto inntekter fra investeringseiendommer	496	529	2 490
5	Andre inntekter	178	176	696
	Minoritetens andel av avkastning på finansielle instrumenter	-430	-1 336	-4 596
	Sum netto inntekter	31 924	17 124	52 081
	Erstatninger for egen regning	-7 423	-3 091	-12 503
	Endring i forsikringsmessige avsetninger	-20 887	-9 558	-30 324
6	Rentekostnad og verdiendring ansvarlig lån og fondsobligasjonslån	-30	-104	-390
7	Driftskostnader	-355	-307	-1 191
8	Andre kostnader	-173	-161	-659
	Sum kostnader	-28 869	-13 222	-45 068
	Driftsresultat	3 055	3 902	7 013
	Til/fra kursreguleringsfond i livsforsikring	-1 766	-3 286	-1 148
	Til tilleggsavsetninger i livsforsikring	0	0	1
	Midler tilført forsikringskundene i livsforsikring	-704	-668	-5 884
	Resultat før skatt	586	-52	-17
	Skattekostnad	-90	-4	-137
	Resultat	496	-56	-154
	Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte - ytelser til ansatte pensjonsordninger	0	0	-112
	Justering av forsikringsforpliktelsene	0	0	10
	Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	0	0	-102
	Revaluering eiendommer til bruk i egen virksomhet	32	8	24
	Valutaomregning utenlandske datterselskaper	-208	293	1 101
	Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	-176	300	1 125
	Sum utvidet resultat	-176	300	1 023
	Totalresultat	320	244	869
	Minoritetens andel av skattekostnaden	-24	0	-42

Balanse

KLP konsern

Note	Millioner kroner	31.03.14	31.03.13	31.12.13
	Immaterielle eiendeler	386	366	377
	Varige driftsmidler	1 068	1 033	1 040
	Investeringer i tilknyttede selskap	4	6	4
9	Investeringseiendom	39 776	33 034	39 744
10,15	Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall	31 832	37 659	31 758
10,15	Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer	75 523	56 644	67 272
10,12,15	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til virkelig verdi over resultat	2 134	2 226	2 121
10,15	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til amortisert kost	55 090	50 480	53 260
10,12,15	Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat	129 947	115 010	122 398
10,12	Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat	74 744	63 703	73 239
10,12,15	Finansielle derivater	2 097	978	1 661
10,12,18	Fordringer	5 112	2 823	2 909
10	Eiendeler i innskuddsbasert livsforsikring	662	392	578
	Kontanter og bankinnskudd	3 116	2 535	2 896
	SUM EIENDELER	421 491	366 888	399 257
	Innskutt egenkapital	7 717	6 891	7 659
	Opptjent egenkapital	7 929	6 983	7 609
	SUM EGENKAPITAL	15 645	13 874	15 268
10,11	Fondsobligasjonslån	941	1 017	919
10,11	Ansvarlig lånekapital	3 159	2 952	3 151
	Pensjonsforpliktelser	622	468	623
16	Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	336 415	290 208	313 227
10,17	Avsetninger i innskuddsbasert livsforsikring	664	393	578
	Premie-, erstatnings-, og sikkerhetsfondsavsetning i skadeforsikring	2 907	2 834	2 623
10,11	Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	17 033	18 855	17 217
10,11	Gjeld til kredittinstitusjoner	3 475	3 374	3 249
10,11	Gjeld til og innskudd kunder	4 706	3 459	4 407
10,12	Finansielle derivater	1 108	2 339	1 948
	Utsatt skatt	96	51	98
19	Annen kortsiktig gjeld	5 893	3 195	7 200
	Minoritetsinteresse klassifisert som gjeld	28 826	23 869	28 750
	SUM GJELD	405 846	353 014	383 989
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	421 491	366 888	399 257
	Betingede forpliktelser	9 254	4 657	8 539

Egenkapitaloppstilling

KLP konsern

2014 Millioner kroner	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2014	7 659	7 609	15 268
Resultat	0	495	495
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	0	0	0
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	0	-175	-175
Sum utvidet resultat	0	-175	-175
Sum totalresultat	0	320	320
Netto innbetalt egenkapitaltilskudd	58	0	58
Sum transaksjoner med eierne	58	0	58
Egenkapital 31.03.2014	7 717	7 929	15 645

2013 Millioner kroner	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2013	6 891	6 739	13 630
Resultat	0	-56	-56
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	0	0	0
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	0	300	300
Sum utvidet resultat	0	300	300
Sum totalresultat	0	244	244
Egenkapital 31.03.2013	6 891	6 983	13 874

Kontantstrømoppstilling

KLP konsern

Millioner kroner	01.01.2014- 31.03.2014	01.01.2013- 31.12.2013	01.01.2013- 30.09.2013	01.01.2013- 30.06.2013	01.01.2013- 31.03.2013
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktivitet	488	2 595	1 880	1 691	1 288
Netto kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter ¹	-31	-88	-57	-41	-20
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter ²	-235	-2 961	-2 290	-2 303	-2 083
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	223	-454	-466	-653	-814
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	2 896	3 350	3 350	3 350	3 350
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	3 119	2 896	2 883	2 697	2 535

¹ Utbetaling ved kjøp av driftsmidler.

² Netto innbetaling av egenkapitaltilskudd og nedbetaling av gjeld.

Noter til regnskapet

KLP konsern

Note 1 REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet i denne delårsrapporten viser konsernregnskapet til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) med datterselskaper for perioden 01.01.2014–31.03.2014. Regnskapet er ikke revidert.

Delårsregnskapet til konsernet er avlagt etter internasjonalt EU-godkjente regnskapsstandarder (IAS/IFRS). Denne delårsrapporten er utarbeidet i henhold til IAS 34 Delårsrapportering.

Delårsregnskapet inneholder ikke all informasjon som kreves av et fullstendig årsregnskap, og denne delårsrapporten bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2013. Dette ligger tilgjengelig på KLPs hjemmeside klp.no

Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som er trådt i kraft for regnskapsåret 2014 og som har hatt effekt for det avlagte kvartalsregnskapet:

IFRS 10 Konsernregnskap

Standarden erstatter definisjon av når en investor har kontroll som innebærer konsolideringsplikt som tidligere var definert i IAS 27 «Konsolidert og separat finansregnskap», og SIC-12 «Konsolidering – spesialforetak» (special purpose entities). IAS 27 har i den sammenheng endret navn til «Separat finansregnskap» og inneholder ikke lenger bestemmelser om konsolidering. I denne forbindelse er det også endringer i IFRS 11 «Felleskontrollert virksomhet», IFRS 12 «Noteopplysninger om investeringer i andre enheter» og IAS 28 «Investeringer i tilknyttede foretak».

Definisjonen av om foreligger kontroll som utløser konsolideringsplikt etter IFRS 10 er noe endret fra tidligere. Etter IFRS 10 kontrollerer en investor et foretak som det er investert i når investor er eksponert for eller har rettigheter til variabel avkastning (herunder stordriftsfordeler og synergier) fra sitt engasjement i foretaket som det er investert i, og som har mulighet til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over foretaket som det er investert i.

Kontrollmodellen består av tre elementer: makt, avkastning og koblingen mellom makt og avkastning.

- Aktivitet:** Identifisere hvilke aktiviteter i foretaket som anses som de «relevante aktiviteter», altså de som mest påvirker avkastningen fra enheten.
- Makt:** Avklare hvem, om noen, som har makt, dvs. har eksisterende rettigheter som gir en nåværende rett til å styre de relevante aktivitetene.
- Avkastning:** Vurdere om investor er eksponert for eller har rettigheter til variabel avkastning som følge av involveringen med foretaket.

Det er ingen endring hvordan konsolidering gjennomføres.

Den endrede definisjonen av kontroll i IFRS 10 har medført at KLP nå anser at det foreligger kontroll som medfører konsolideringsplikt for en stor andel av KLPs investeringer i verdipapirfond. Disse er nå fullt ut konsolidert i regnskapet for 1. kvartal. Sammenligningstallene som vises i resultat og balanse (1. kvartal 2013 og 31.12.2013) er omarbeidet tilsvarende slik at de verdipapirfond hvor KLP hadde kontroll 1. januar 2014 også er konsolidert inn i sammenligningstallene. Minoritetens andel er regnskapsmessig klassifisert som gjeld. Nedenfor vises hvilke regnskapsposter på sammenligningstallene som er berørt, og med hvilken effekt:

Resultat KLP Konsern Millioner kroner	Endring:	
	1. kv. 2013	Året 2013
Løpende avkastning fra finansielle eiendeler	2	2 393
Netto verdiendringer på finansielle instrumenter	1 333	2 293
Minoritetens andel	-1 336	-4 596
Skattekostnad	1	-90
RESULTAT	0	0

Balanse KLP Konsern Millioner kroner	Endring:	
	31.03.2013	31.12.2013
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat	9 939	10 182
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat	15 261	18 942
Finansielle derivater	29	293
Fordringer	312	82
SUM EIENDELER	25 540	29 500
Minoritetens andel	23 869	28 750
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	1
Finansielle derivater	762	282
Utsatt skatt	0	4
Annen kortsiktig gjeld	909	463
SUM GJELD	25 540	29 500

Note 2 NØKKELTALL - AKKUMULERT

Millioner kroner	1. kvartal 2014	4. kvartal 2013	3. kvartal 2013	2. kvartal 2013	1. kvartal 2013	4. kvartal 2012	3. kvartal 2012	2. kvartal 2012
KLP Konsern ¹								
Resultat før skatt	586	-17	-16	-7	-52	997	794	611
Forvaltningskapital	421 491	399 257	375 434	376 232	366 888	331 783	323 634	312 665
Egenkapital	15 645	15 268	15 100	14 149	13 874	13 610	13 167	12 519
Kapitaldekning	9,8 %	10,0 %	10,0 %	9,7 %	10,2 %	10,3 %	10,4 %	10,4 %
Antall ansatte i konsernet	863	856	849	839	825	808	809	801
Kommunal Landspensjonskasse								
Resultat før skatt	319	950	776	527	263	772	652	442
Premieinntekter for egen regning	26 192	30 860	25 487	20 475	10 428	29 025	22 186	15 159
- herav tilflyttet premiereserve	21 580	5 932	5 988	5 888	5 925	1 549	1 601	1 550
Erstatninger for egen regning	72 223	11 886	8 860	5 808	2 930	10 822	8 102	5 394
- herav fraflyttet premiereserve, tilleggsavs. og kursreguleringsfond	4 106	178	178	177	165	148	147	146
Netto investeringer i kollektivporteføljen	336 599	316 194	315 910	316 305	288 541	278 731	259 084	254 584
Netto investeringer i investeringsvalgporteføljen	1 809	1 744	1 686	1 635	1 584	1 556	1 499	1 463
Forsikringskundernes fond inkludert opptjent resultat	333 339	310 314	302 208	296 686	287 628	275 843	267 187	258 734
- herav fond med garantert avkastning	298 855	278 240	271 477	267 717	257 981	248 608	240 217	234 561
Ansvarlig kapital	18 159	18 036	16 953	16 240	16 132	16 087	15 498	14 928
Risikoresultat	54	235	147	66	90	258	118	82
Avkastningsresultat	604	9 863	3 468	2 135	899	5 051	2 399	1 183
Administrasjonsresultat	36	156	119	81	30	104	62	49
Soliditetskapital	52 469	46 897	50 640	45 492	48 408	44 134	47 579	41 680
Solvensmargindekning	215 %	229 %	224 %	219 %	229 %	233 %	234 %	232 %
Kapitaldekning	10,1 %	10,3 %	10,4 %	10,1 %	10,6 %	10,6 %	10,8 %	10,9 %
Kjernekapitaldekning	8,5 %	8,7 %	8,6 %	8,2 %	8,7 %	8,8 %	8,8 %	8,7 %
Bokført avkastning kollektivporteføljen	0,9 %	6,4 %	3,4 %	2,2 %	1,1 %	5,0 %	3,2 %	1,9 %
Verdijustert avkastning kollektivporteføljen	1,4 %	6,7 %	4,5 %	2,8 %	2,2 %	6,7 %	5,3 %	3,1 %
Avkastning investeringsvalgporteføljen	1,1 %	8,8 %	5,5 %	3,2 %	2,6 %	7,2 %	6,0 %	3,4 %
Avkastning selskapsporteføljen	1,2 %	5,7 %	4,3 %	3,0 %	1,0 %	4,5 %	4,0 %	2,6 %
KLP Skadeforsikring AS								
Resultat før skatt	13,6	189,9	140,7	78,2	51,8	105,2	98,6	71,2
Forfalt bruttopremie	490,0	832,2	712,8	610,4	436,2	750,3	667,4	590,7
Premieinntekter for egen regning	201,9	728,2	535,0	350,3	171,9	658,9	485,9	325,0
Egenkapital	791,5	787,7	712,8	670,8	640,4	595,3	540,1	535,0
Skadeprosent	91,5 %	77,5 %	76,3 %	79,6 %	84,0 %	81,4 %	82,0 %	78,9 %
Combined-ratio	116,6 %	103,7 %	101,4 %	103,9 %	109,5 %	107,8 %	107,6 %	103,3 %
Avkastning på midler til forvaltning	1,4 %	6,5 %	4,6 %	2,9 %	2,1 %	6,5 %	5,1 %	3,0 %
Kapitaldekning	37,1 %	40,0 %	31,6 %	32,0 %	30,9 %	34,1 %	27,7 %	29,0 %
Ansvarlig kapital	770,5	614,6	580,7	578,5	577,7	566,6	451,3	452,6
Årlig premievolum person	242,7	226,5	204,8	191,7	175,5	161,7	150,8	141,5
Årlig premievolum arbeidsgiver	644,7	612,6	594,3	585,5	595,5	584,4	579,5	577,4
Netto nyttegning (akkumulert innenfor året.)	20,7	138,9	71,6	43,6	21,0	75,4	43,7	31,2

Note 2 NØKKELTALL - AKKUMULERT (FORTS.)

Millioner kroner	1. kvartal 2014	4. kvartal 2013	3. kvartal 2013	2. kvartal 2013	1. kvartal 2013	4. kvartal 2012	3. kvartal 2012	2. kvartal 2012
KLP Bedriftspensjon AS								
Resultat før skatt	-5,6	-22,9	-14,6	-10,4	-6,1	-25,1	-13,5	-8,1
Premieinntekter for egen regning	191,4	385,5	274,3	180,1	115,3	352,3	308,2	274,9
- herav tilflyttet premiereserve	132,7	197,9	144,6	95,4	75,4	226,1	219,4	219,9
Forsikringskundernes fond inkludert opptjent resultat	1 899,5	1 677,8	1 556,6	1 442,3	1 385,4	1 238,2	1 187,1	1 139,4
- herav fond med garantert avkastning	1133,4	1017,5	992,4	941,1	928,3	881,0	848,5	842,0
Avkastningsresultat	1,8	7,6	6,1	5,9	4,2	15,0	8,1	4,7
Risikoresultat	3,0	2,3	2,2	1,4	1,9	2,6	3,5	2,9
Administrasjonsresultat	-7,6	-32,3	-22,0	-15,2	-8,7	-33,2	-22,6	-14,0
Ansvarlig kapital	79,2	84,8	97,4	97,4	41,7	48,5	49,9	60,4
Soliditetskapital	197,8	189,8	184,9	183,9	133,3	131,1	132,7	122,0
Solvensmargindekning	161 %	198 %	225 %	250 %	129 %	157 %	164 %	194 %
Kapitaldekning	12,9 %	14,7 %	16,6 %	17,6 %	7,7 %	9,6 %	9,5 %	11,9 %
Bokført kapitalavkastning kollektivportefølje	1,0 %	4,0 %	3,0 %	1,8 %	1,2 %	5,2 %	3,6 %	2,3 %
Verdijustet kapitalavkastning kollektivportefølje	1,2 %	6,2 %	4,2 %	2,6 %	1,8 %	6,7 %	5,2 %	3,1 %
Avkastning innskuddspensjon med investeringsvalg	1,7 %	13,5 %	8,4 %	4,7 %	4,6 %	12,0 %	10,1 %	4,9 %
Avkastning selskapsportefølje	0,8 %	3,1 %	2,1 %	1,4 %	1,2 %	6,4 %	5,3 %	3,0 %
KLP Banken Konsern								
Resultat før skatt	13,8	87,0	77,2	68,9	9,3	83,4	85,8	34,1
Netto renteinntekter	31,4	122,0	88,0	54,7	24,3	86,3	60,0	35,2
Øvrige driftsinntekter	16,7	65,9	47,5	31,7	16,2	83,6	67,8	51,5
Driftskostnader og avskrivninger	-38,2	-144,7	-104,9	-64,0	-34,7	-137,7	-94,1	-60,3
Netto realisert/urealisert endring finansielle instrumenter til virkelig verdi	3,9	43,8	46,6	46,5	3,5	51,1	52,1	7,6
Innskudd	4 706	4 407	4 165	3 957	3 459	2 946	2 553	2 324
Utlån med pant i bolig	4 817	4 484	4 134	3 615	1 883	1 530	1 550	1 597
Utlån med offentlig garanti	16 560	16 833	17 891	18 675	20 174	20 345	21 915	22 191
Misligholdte lån	10	10	12	13	7	7	6	6
Innlån ved utstedelse av verdipapirer	19 753	19 982	20 699	21 333	21 718	23 708	24 443	24 868
Andre innlån	1	1	0	0	0	0	0	200
Forvaltningskapital	26 103,7	26 010,2	26 611,4	26 983	27 019	28 282	28 668	28 960
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	26 056,9	27 145,8	27 446,5	27 632	27 650	29 993	30 186	29 752
Egenkapital	1 278,7	1 290,2	1 285,8	1 280	1 223	1 219	1 221	1 184
Rentenetto	0,12 %	0,45 %	0,32 %	0,20 %	0,09 %	0,29 %	0,20 %	0,12 %
Resultat av ordinær drift før skatt	0,05 %	0,32 %	0,28 %	0,25 %	0,03 %	0,28 %	0,28 %	0,11 %
Resultat av ordinær drift eks. virkelig verdi vurderinger, før skatt	0,04 %	0,16 %	0,11 %	0,08 %	0,02 %	0,11 %	0,11 %	0,09 %
Egenkapitalavkastning før skatt	1,07 %	7,15 %	6,35 %	5,66 %	0,76 %	6,84 %	7,03 %	2,88 %
Kapitaldekning	20,2 %	19,6 %	18,3 %	18,2 %	20,4 %	19,1 %	18,6 %	18,2 %
Antall personkunder	28 623	27 287	26 215	25 263	27 727	24 744	22 676	21 144
Herav medlemmer i KLP	19 145	18 181	17 316	16 261	15 703	14 309	13 000	11 769
KLP Kapitalforvaltning AS og KLP Fondforvaltning AS								
Resultat før skatt	-14,0	32,6	22,9	9,3	-0,4	21,4	14,0	6,2
Totale midler til forvaltning	314 584	287 077	276 349	269 922	267 845	239 478	222 776	216 113
Midler forvaltet for eksterne kunder	28 157	28 171	25 813	24 452	23 432	21 153	19 087	17 713

¹For konsern er det kun 1. kvartal 2013, 4. kvartal 2013 og 1. kvartal 2014 som er inkludert konsoliderte fond.

Note 3 SEGMENTINFORMASJON – RESULTAT ETTER IFRS PR. VIRKSOMHETSOMRÅDE

Tidsrekke resultat - kvartalstall Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
Sum inntekter	31 924	17 124	52 081
Sum kostnader	-31 339	-17 176	-52 098
Konsernresultat før skatt	586	-52	-17
RESULTAT FOR VIRKSOMHETSOMRÅDER			
Livsforsikring	572	-113	-328
Skadeforsikring	14	52	190
Bank	14	9	87
Kapitalforvaltning	-14	0	33
Øvrig virksomhet	1	0	1
Konsernresultat før skatt	586	-52	-17
Poster i utvidet resultat (Livsforsikring)	-176	300	1 023

Note 4 PREMIEINNTEKTER FOR EGEN REGNING

Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
Forfalte premier, brutto	4 867	4 712	26 025
Avgitte gjenforsikringspremier	-14	-15	62
Overføring av premiereserve fra andre ¹	21 712	6 001	5 796
Sum premieinntekter for egen regning	26 565	10 697	31 883

¹ Økning pga stor tilflytning i 2014.

Note 5 ANDRE INNTEKTER

Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
Tilskudd AFP	173	161	651
Øvrige inntekter	6	15	45
Sum andre inntekter	178	176	696

Note 6 RENTEKOSTNAD OG VERDIENDRING ANSVARLIGE LÅN OG FONDSOBLIGASJONSLÅN

Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
ANSVARLIGE LÅN			
Rentekostnader ¹	-37	-37	-157
Verdiendring	29	-24	-244
Sum rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån	-8	-61	-400
FONDSOBLIGASJONSLÅN			
Rentekostnader	-11	-11	-45
Verdiendring	-11	-32	55
Sum rentekostnader og verdiendring fondsobligasjonslån	-22	-43	10
Sum rentekostnad og verdiendring ansvarlig lån og fondsobligasjonslån	-30	-104	-390

¹ Foruten rene rentekostnader inkluderer dette kostnadsføringen av underkurs på det ene ansvarlige lånet.

Noten gir en spesifisering av linjen «Rentekostnad og verdiendring ansvarlig lån og fondsobligasjonslån» fordelt på rentekostnader og verdiendring i periodene angitt.

De store svingningene i verdiendring kommer i stor grad av at lånene er denominert i utenlandsk valuta. Det ene ansvarlige lånet er utstedt i euro, mens det andre ansvarlige lånet og fondsobligasjonslånet er utstedt i japanske yen. På fondsobligasjonslånet er det benyttet sikringsbokføring (virkelig verdisikring). De to ansvarlige lånene er valutasikret gjennom investeringer i tilsvarende valuta. Sikringseffekten oppnås ved at både innlån og investering bokføres til dagskurs. Bruken av sikring innebærer i praksis en minimal total resultateffekt hvis man hensyntar sikringsobjekt og sikringsinstrument samlet. For mer informasjon vedrørende sikring og betingelser på de ansvarlige lånene og fondsobligasjonslånet henvises det til siste publiserte årsrapport.

Note 7 DRIFTSKOSTNADER

Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
Personalkostnader	207	195	726
Avskrivninger	27	26	103
Andre driftskostnader	121	86	362
Sum driftskostnader	355	307	1 191

Note 8 ANDRE KOSTNADER

Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
Kostnader AFP	173	161	650
Andre kostnader	1	0	9
Sum andre kostnader	173	161	659

Note 9 INVESTERINGSEIENDOM

Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
RESULTAT: NETTO INNTEKTER FRA INVESTERINGSEIENDOMMER			
Netto leieinntekter m.v.	525	471	1 862
Justering av tidligere års inntekter	0	0	320
Verdiregulering	- 236	345	1 409
Valutaomregning utenlandske datterselskaper	207	- 288	- 1 101
Netto inntekter fra investeringseiendommer	496	529	2 490

Millioner kroner	31.03.14	31.03.13	31.12.13
BALANSE: INVESTERINGSEIENDOM			
Investeringseiendom 01.01	39 744	32 322	32 322
Verdiregulering inkl. valutaomregning	-236	345	1 409
Netto tilgang	242	357	6 003
Øvrige endringer	26	9	10
Investeringseiendom 31.03/31.12	39 776	33 034	39 744

Note 10 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER

Virkelig verdi av investeringer notert i et aktivt marked er basert på gjeldende kjøpskurs. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benytter konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksternt innhentede rentekurver og rentedifferansekurver. Estimatenes bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdata, og i liten grad på selskaps-spesifikk informasjon.

De ulike finansielle instrumenter prises dermed på følgende måte:

a) Aksjer (noterte)

Likvide aksjer verdsettes som hovedregel på basis av priser levert fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes for aksjer:

- Oslo Børs
- Morgan Stanley Capital International (MSCI)
- Reuters

Oslo Børs har førsteprioritet, deretter MSCI og til slutt Reuters.

b) Aksjer (unoterte)

Konsernet benytter, så langt det lar seg gjøre, bransje-anbefalingene til Verdipapirfondenes forening. Dette innebærer i hovedtrekk følgende:

Sist omsatt kurs har hovedprioritet. Dersom sist omsatt kurs ligger utenfor salgs- / kjøpskursen i markedet, justeres pris deretter. Det vil si at hvis sist omsatt er under salgskurs, justeres pris opp til salgskursen. Hvis den er over kjøpskurs justeres den ned til kjøpskursen. Dersom prisbildet anses som utdatert justeres prisen etter en markedsindeks. Selskapet har valgt Oslo Børs sin small cap indeks (OSESX) som en tilnærming for unoterte aksjer.

For aksjer hvor svært lite informasjon foreligger, så hentes det inn vurderinger fra meglere som benyttes som grunnlag for å estimere en antatt markedspris.

c) Utenlandske rentepapirer

Utenlandske rentepapirer prises som hovedregel på bakgrunn av priser innhentet fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom flere ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes:

- JP Morgan
- Barclays Capital Indices
- Bloomberg
- Reuters

JP Morgan og Barclays Capital Indices har førsteprioritet (de dekker henholdsvis stat og foretaksobligasjoner). Deretter benyttes Bloomberg foran Reuters med bakgrunn i Bloomborgs priskilde Business Valuator Accredited in Litigation (BVAL). BVAL inneholder verifiserte priser fra Bloomberg.

Note 10 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

d) Norske rentepapirer - stat

Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Bloomberg som kilde. Det er Oslo Børs som leverer prisen (via Bloomberg). Kursene sammenlignes med kursene fra Reuters for å avdekke eventuelle feil.

e) Norske rentepapirer - annet enn stat

Alle norske rentepapirer unntatt stat prises teoretisk. Det benyttes en nullkupongkurve, samt rentedifferansekurver til prisingen. Reuters benyttes som kilde til nullkupongkurven fra 0 til 10 år. Fra 12 år og over benyttes Bloomberg som kilde siden Reuters ikke leverer priser over 10 år.

Rentedifferansekurvene mottas fra Verdipapirfondenes forening. Disse er basert på innhentede rentedifferansekurver fra fem ulike markedsaktører som blir omarbeidet til en snittkurve.

f) Rentepapirer utstedt av utenlandske foretak, men denominert i kroner

Virkelig verdi beregnes etter samme prinsipp som for norske rentepapirer beskrevet ovenfor. Rentedifferansekurver levert av SE Banken og Swedbank omarbeides til en snittkurve som legges til grunn for beregningen av virkelig verdi.

g) Futures/FRA/IRF

Alle futureskontrakter til konsernet handles på børs. Reuters benyttes som priskilde. Det innhentes også priser fra en annen kilde som kontroll på at prisene fra Reuters er korrekte.

h) Opsjoner

Bloomberg benyttes som kilde for prising av opsjoner som handles på børs.

i) Renteswapper

Renteswapper verdsettes i en modell som hensyntar observerbare markedsdata som rentekurver og relevant kredittpåslag.

j) Lån med sikkerhet i pant

Prinsippene for beregning av virkelig verdi avhenger av hvorvidt utlånene har rentebinding eller ikke.

Utlån med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen.

Utlån uten rentebinding anses tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med endring i markedsrentene.

k) Utlån til kommuner og foretak med kommunal garanti

Fordringene verdsettes ved hjelp av en verdsettelsesmodell som benytter relevante kredittpåslagsjusteringer innhentet i markedet. For utlånene som er til kommuner, fylkeskommuner og kommunalt støttede prosjekter benyttes observerbare rentekurver og kredittrentedifferansekurver i en verdsettelsesmodell som neddiskonterer fremtidig kontantstrøm. Kredittpåslagene som modellberegningene benytter tar utgangspunkt i kvoteringer fra tre ulike kursstillere. Det gjøres en vurdering av kvaliteten i kvoteringene ved å sammenlikne dem innbyrdes og mot forrige mottatte observasjon samt annen markedsinformasjon.

For garanterte utlån beregnes virkelig verdi som neddiskontert kontantstrøm basert på samme rentekurver som direkte-lånene, men kredittmarginen er i utgangspunktet basert på initiell margin. Garantier handles bilateralt (OTC) og ikke over åpne markedsplasser som for eksempel en børs og prises derfor ikke i markedet. Initiell margin det er inngått enighet om på inngåelsestidspunktet er det beste estimat for markeds-påslag på samme tidspunkt. Kredittverdigheten endrer seg ikke like mye for lånet som for garantisten eller låntaker hver for seg. Låntaker er oftest ikke kredittvurdert av kredittvurderingsbyråer eller banker. Garantisten er enten en kommune eller bank (eller begge deler – triple default lån). Statistiske analyser indikerer at kredittmarginen på garanterte lån svinger mindre enn på ikke-garanterte lån og obligasjoner. Garanterte lån kredittpåslagjusteres derfor ikke før garantisten har opplevd en signifikant ratingendring siden den initielle marginen ble satt. Konsernets utlån med både kommune- og bankgaranti kredittpåslagjusteres i forhold til initiell margin kun hvis begge garantistene har fått endret kreditt-rating signifikant siden utbetalingsdatoen.

l) Plasseringer hos kredittinstitusjoner

Plasseringer hos kredittinstitusjoner er innskudd med kort løpetid. Virkelig verdi beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen.

m) Gjeld til kredittinstitusjoner

Disse transaksjonene verdsettes ved bruk av en verdsettelsesmodell, inkludert relevante kredittspreadjusteringer innhentet i markedet.

n) Fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til privatpersoner og innskudd fra kunder

Alle utlån og innskudd er uten rentebinding. Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten.

o) Ansvarlige lån

For lån notert på børs hvor det anses å være et aktivt marked brukes den observerbare prisen som virkelig verdi. For øvrige lån som ikke er en del av et aktivt marked fastsettes virkelig verdi ut i fra en intern verdsettelsesmodell basert på observerbare data.

p) Utstedt fondsobligasjon

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

q) Utstedte obligasjoner med fortrinnsrett

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

r) Private Equity

Fondenes virkelig verdi skal baseres på rapporterte markedsverdier, som følger av International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines (IPEV Guidelines). Disse retningslinjene fastsettes av European Venture Capital Association (EVCA) og baserer seg på prinsippet om tilnærmet markedsvurdering av selskapene.

Note 10 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

Tabellen under gir en nærmere spesifikasjon av innholdet i de ulike klassene av eiendeler og forpliktelser.

Millioner kroner	31.03.2014		31.03.2013		31.12.2013	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
GJELDSINSTRUMENTER SOM HOLDES TIL FORFALL - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST						
Norske hold til forfall obligasjoner	12 258	13 180	17 718	18 591	12 359	13 144
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	19 574	20 780	19 941	21 310	19 400	20 484
Sum gjeldsinstrumenter som holdes til forfall	31 832	33 961	37 659	39 902	31 758	33 628
GJELDSINSTRUMENTER KLASSIFISERT SOM LÅN OG FORDRINGER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST						
Norske obligasjonslån	26 927	28 895	24 743	25 999	25 007	26 389
Utenlandske obligasjonslån	48 584	51 606	31 888	34 222	42 237	44 485
Andre fordringer	13	13	12	12	29	29
Sum gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer	75 523	80 514	56 644	60 233	67 272	70 903
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET						
Utlån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	2 134	2 134	2 226	2 226	2 121	2 121
Sum utlån kommuner, bedrifter og personkunder	2 134	2 134	2 226	2 226	2 121	2 121
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST						
Lån med sikkerhet i pant	12 078	12 084	9 829	9 821	11 286	11 505
Lån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	43 012	43 593	40 651	41 009	41 975	42 519
Sum utlån kommuner, bedrifter og personkunder	55 090	55 677	50 480	50 830	53 260	54 024
GJELDSINSTRUMENTER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTAT						
Norske obligasjoner	47 989	47 989	40 331	40 331	43 752	43 752
Norske sertifikater	11 240	11 240	6 365	6 365	9 617	9 617
Utenlandske obligasjoner	56 910	56 910	52 344	52 344	53 661	53 661
Plassering hos kredittinstitusjoner	13 808	13 808	15 970	15 970	15 368	15 368
Sum gjeldsinstrumenter	129 947	129 947	115 010	115 010	122 398	122 398
EGENKAPITALINSTRUMENTER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTAT						
Aksjer	69 484	69 484	59 431	59 431	68 269	68 269
Aksjefond	4 639	4 639	3 647	3 647	4 308	4 308
Eiendomsfond	617	617	621	621	658	658
Alternative investeringer	4	4	4	4	4	4
Sum egenkapitalinstrumenter	74 744	74 744	63 703	63 703	73 239	73 239
FORDRINGER						
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger	2 088	2 088	2 355	2 355	2 366	2 366
Fordringer i forbindelse med gjenforsikringsforretninger	70	70	145	145	100	100
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	201	201	1	1	17	17
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	9	9	11	11	11	11
Andre fordringer	2 743	2 743	312	312	415	415
Sum lån og fordringer øvrige inkl. fordringer på forsikringstakere	5 112	5 112	2 823	2 823	2 909	2 909

Note 10 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

Millioner kroner	31.03.2014		31.03.2013		31.12.2013	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELL GJELD - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST						
Fondsobligasjonslån	941	941	1 017	1 018	919	919
Ansvarlige lånekapital	3 159	3 255	2 952	3 004	3 151	3 234
Sum finansiell gjeld	4 100	4 196	3 969	4 022	4 070	4 153
FINANSIELL GJELD - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI						
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 475	3 475	3 374	3 374	3 249	3 249
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	17 033	17 033	18 855	18 855	17 217	17 217
Gjeld til og innskudd fra kunder	4 706	4 706	3 459	3 459	4 407	4 407
Sum finansiell gjeld	25 214	25 214	25 687	25 687	24 873	24 873
Avsetninger i innskuddsbasert livsforsikring	664	664	393	393	578	578

Millioner kroner	31.03.2014		31.03.2013		31.12.2013	
	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser
FINANSIELLE DERIVATER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI						
Valutaterminer	1 278	488	128	950	822	1 233
Renteswapper	656	620	662	627	667	650
Rente- og valutaswapper	50	0	2	762	52	65
Aksjeopsjon	112	1	185	0	120	0
Sum finansielle derivater	2 097	1 108	978	2 339	1 661	1 948

Note 11 INNLÅN

Millioner kroner	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.03.2014	Bokført verdi 31.12.2013	Bokført verdi 31.03.2013
EVIGVARENDE ANSVARLIG LÅN							
Kommunal Landspensjonskasse	2 372	EUR	Fast ¹	Evigvarende	2 597	2 599	2 353
Kommunal Landspensjonskasse	554	JPY	Fast ²	Evigvarende	562	552	599
Sum ansvarlige lån	2 926				3 159	3 151	2 952
FONDSOBLIGASJONSLÅN							
Kommunal Landspensjonskasse	984	JPY	Fast ³	2034	941	919	1 017
Sum fondsobligasjonslån	984				941	919	1 017
OBLIGASJONER MED FORTRINNSRETT							
KLP Kommunekreditt AS	0	NOK	Flytende	2013	0	0	1 054
KLP Kommunekreditt AS	287	NOK	Flytende	2014	288	1 001	3 568
KLP Kommunekreditt AS	473	SEK	Flytende	2015	434	474	449
KLP Kommunekreditt AS	4 300	NOK	Flytende	2015	4 304	4 304	4 305
KLP Kommunekreditt AS	2 500	NOK	Fast	2015	2 577	2 555	2 577
KLP Kommunekreditt AS	3 500	NOK	Flytende	2016	3 510	3 009	3 010
KLP Kommunekreditt AS	1 000	NOK	Fast	2017	1 021	1 015	0
KLP Kommunekreditt AS	3 000	NOK	Flytende	2017	3 009	3 009	3 010
KLP Kommunekreditt AS	1 000	NOK	Flytende	2018	1 002	1 003	0
KLP Kommunekreditt AS	750	NOK	Fast	2020	760	752	760
Verdijusteringer					128	95	121
Sum obligasjoner med fortrinnsrett	16 810				17 033	17 217	18 855
GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER							
KLP Banken AS	0	NOK	Flytende	2013	0	0	1 349
KLP Banken AS	700	NOK	Flytende	2014	701	1 052	300
KLP Banken AS	600	NOK	Flytende	2015	601	609	603
KLP Banken AS	600	NOK	Flytende	2016	602	602	301
KLP Banken AS	300	NOK	Fast	2017	302	301	311
KLP Banken AS	200	NOK	Flytende	2017	204	0	0
KLP Banken AS	300	NOK	Fast	2018	311	202	0
Kommunal Landspensjonskasse	0	NOK/EUR/USD	Flytende	2013	0	0	510
Kommunal Landspensjonskasse	749	NOK/EUR/USD	Flytende	2014	755	483	0
Over / underkurs					-1		
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	3 449				3 475	3 249	3 374
GJELD TIL OG INNSKUDD FRA KUNDER ⁴							
Sum gjeld til og innskudd fra kunder	4 706				4 706	4 407	3 459
Sum innlån	28 874				29 315	28 942	29 657

Noten viser finansiell gjeld konsernet har ved periodeslutt, hvor mesteparten er finansiering til KLP bank konsernet. De angitte selskapene er utstedere av den finansielle gjelden som er beskrevet. Innskudd hører inn under KLP Banken AS.

¹ Lånet har et renteendringstidspunkt i 2017.

² Lånet har et renteendringstidspunkt i 2016.

³ Lånet har et renteendringstidspunkt i 2034.

⁴ Det er ikke kontraktfestet forfall på innskudd.

Note 12 VIRKELIG VERDI HIERARKI

31.03.14 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Investeringseiendom	0	0	39 776	39 776
Tomter	0	0	862	862
Eiendomsdatterselskap	0	0	38 377	38 377
Investeringseiendom ANS andeler	0	0	537	537
Utlån til virkelig verdi	0	2 134	0	2 134
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	66 421	49 779	0	116 200
Sertifikater	5 454	5 755	0	11 209
Obligasjoner	49 356	44 024	0	93 380
Obligasjonsfond	11 612	0	0	11 612
Utlån og fordringer	9 744	4 003	0	13 747
Aksjer og andeler	66 395	3 577	4 772	74 744
Aksjer	65 469	2 956	1 059	69 484
Aksjefond	926	0	121	1 048
Spesialfond	0	4	0	4
Private Equity	0	0	3 592	3 592
Finansielle derivater	0	2 097	0	2 097
Sum finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi	142 560	61 590	44 548	248 698
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	1 108	0	1 108
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	755	0	0	755
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	755	1 108	0	1 863

Note 12 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

31.12.13 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Investeringseiendom	0	0	39 744	39 744
Tomter	0	0	932	932
Eiendomsdatterselskap	0	0	38 276	38 276
Investeringseiendom ANS andeler	0	0	537	537
Utlån til virkelig verdi	0	2 121	0	2 121
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	61 301	45 710	0	107 011
Sertifikater	3 985	5 600	0	9 585
Obligasjoner	46 009	40 110	0	86 119
Obligasjonsfond	11 307	0	0	11 307
Utlån og fordringer	9 840	5 547	0	15 387
Aksjer og andeler	67 888	918	4 433	73 239
Aksjer	66 966	256	1 047	68 269
Aksjefond	923	0	105	1 028
Eiendomsfond	0	658	0	658
Spesialfond	0	4	0	4
Private Equity	0	0	3 281	3 281
Finansielle derivater	0	1 661	0	1 661
Sum finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi	139 030	55 957	44 177	239 163
FORPLIKTELSE REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	1 948	0	1 948
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	485	0	0	485
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	485	1 948	0	2 433

Note 12 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

31.03.13 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Investeringseiendom	0	0	33 034	33 034
Tomter	0	0	965	965
Eiendomsdatterselskap	0	0	31 540	31 540
Investeringseiendom ANS andeler	0	0	529	529
Utlån til virkelig verdi	0	2 226	0	2 226
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	56 818	42 198	0	99 016
Sertifikater	154	6 178	0	6 331
Obligasjoner	44 864	36 020	0	80 884
Obligasjonsfond	11 800	0	0	11 800
Utlån og fordringer	11 672	4 322	0	15 994
Aksjer og andeler	59 827	228	3 648	63 703
Aksjer	58 354	225	854	59 433
Aksjefond	852	0	2 794	3 646
Eiendomsfond	621	0	0	621
Spesialfond	0	4	0	4
Private Equity	0	0	0	0
Finansielle derivater	0	978	0	978
Sum finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi	128 317	49 952	36 681	214 951
FORPLIKTELSE REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	2 339	0	2 339
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	511	0	0	511
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	511	2 339	0	2 850

Note 12 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

Endringer i nivå 3, verdipapirer	Bokført verdi 31.03.14	Bokført verdi 31.12.13	Bokført verdi 31.03.13
Inngående balanse 01.01.	4 717	3 262	3 262
Solgt	-158	-632	-5
Kjøpt	281	1 271	308
Urealiserte endringer	-68	817	83
Utgående balanse 31.03./31.12.	4 772	4 717	3 648
Realisert gevinst/tap	42	30	-1

Endringer i nivå 3, Private Equity	Bokført verdi 31.03.2014	Bokført verdi 31.12.2013	Bokført verdi 31.03.2013
Inngående balanse 01.01.	39 744	32 322	32 322
Netto tilgang	242	6 003	874
Urealiserte endringer	-210	1 419	354
Utgående balanse 31.03./31.12.	39 776	39 744	33 034
Realisert gevinst/tap	0	0	0
Utgående balanse 31.03./31.12.	44 548	44 177	36 681

¹ Linjen Gjeld til kredittinstitusjoner i balansen inneholder forpliktelser målt til virkelig verdi og amortisert kost. Denne linjen er derfor ikke avstembar mot balansen. Forpliktelsene som måles til amortisert kost utgjør 2 719 millioner kroner per 31.03.2014.

Note 12 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

Urealiserte endringer og Realisert gevinst/tap reflekteres på linjen «Netto verdiendringer på finansielle instrumenter» i konsernresultatet. Tabellene «Endringene i nivå 3» viser endringer i nivå 3 klassifiserte papirer i perioden angitt.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

Nivå 1:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

Nivå 2:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra observerbare markedsdata. Dette inkluderer priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens og derfor ikke anses som omsatt i et aktivt marked, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner.

Nivå 3:

Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdata eller omsettes i markeder ansett som inaktive. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos konsernet er blant annet unoterte aksjer og Private Equity.

På papirer som inngår i nivå 3 er det ikke blitt gjort noen sensitivitetsanalyse. En endring i variablene til prisingen er vurdert som lite signifikant. På generelt grunnlag vil en endring i prisingen på 5 % gi en endring på 2 227 millioner kroner pr. 31.03.2014, 1 834 millioner kroner pr. 31.03.2013 og 2 208 millioner kroner pr. 31.12.2013.

Investeringsvalgporteføljen er ikke inkludert i tabellen. Investeringsvalgporteføljen har 662 millioner kroner i finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi. Per 31.03.2014 vil de 662 millioner kronene inngå med 315 millioner i aksjer og andeler i nivå 1 og 347 millioner kroner i gjeldsinstrumenter til virkelig verdi i nivå 1.

Som følge av IFRS 10 blir det et avvik mellom det som rapporteres her og det som er rapportert tidligere, siden noten her legger til grunn en fullt konsolidert balanse i tråd med de nye reglene om innkonsolidering av enheter hvor det er kontroll. I ytterste kolonne er det illustrert hva konsernet bærer av reell risiko, med andre ord, eiendeler og forpliktelser som faktisk inngår i konsernets eie.

Note 13 LIKVIDITETSRISIKO

Tabellen nedenfor spesifiserer konsernets finansielle forpliktelser klassifisert etter forfallsstruktur. Den viser likviditetsrisiko basert på full konsolidering, inkludert minoritetens andel. Beløpene i tabellen er udiskonterte kontraktsmessige kontantsstrømmer.

31.03.14 Millioner kroner	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlig lån	141	163	3 202	0	0	3 506
Fondsobligasjonslån	0	87	174	218	1 279	1 759
Gjeld til og innskudd fra kunder (uten bestemt forfall)	4 706	0	0	0	0	4 706
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	0	1 012	16 020	810	0	17 842
Gjeld til kredittinstitusjoner	756	656	2 171	0	0	3 582
Finansielle derivater	131	314	676	135	127	1 384
Leverandørgjeld	369	0	0	0	0	369
Betingede forpliktelser	9 254	0	0	0	0	9 254
Sum	15 357	2 232	22 243	1 163	1 406	42 402

Elimineres minoritetens andel, reduseres derivater med forfall innen en mnd. med 5,1 millioner. Total reell likviditetsrisiko for konsernet blir da 42 397 millioner kroner.

31.12.13 Millioner kroner	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlig lån	0	154	3 385	0	0	3 539
Fondsobligasjonslån	0	44	177	221	1 322	1 764
Gjeld til og innskudd fra kunder (uten bestemt forfall)	4 407	0	0	0	0	4 407
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	0	1 245	16 092	819	0	18 157
Gjeld til kredittinstitusjoner	485	1 061	1 798	0	0	3 344
Finansielle derivater	566	401	893	224	128	2 212
Leverandørgjeld	692	0	0	0	0	692
Betingede forpliktelser	8 539	0	0	0	0	8 539
Sum	14 689	2 905	22 346	1 263	1 450	42 654

Elimineres minoritetens andel, reduseres derivater med forfall innen en mnd. med 49,1 millioner. Total reell likviditetsrisiko for konsernet blir da 42 605 millioner kroner.

31.03.13 Millioner kroner	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlig lån	130	153	3 143	0	0	3 426
Fondsobligasjonslån	0	85	170	212	1 369	1 837
Gjeld til og innskudd fra kunder (uten bestemt forfall)	3 459	0	0	0	0	3 459
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	0	1 263	17 934	845	0	20 042
Gjeld til kredittinstitusjoner	510	1 657	1 295	0	0	3 463
Finansielle derivater	1 205	626	525	151	90	2 597
Leverandørgjeld	791	0	0	0	0	791
Betingede forpliktelser	4 657	0	0	0	0	4 657
Sum	10 753	3 784	23 067	1 208	1 459	40 272

Elimineres minoritetens andel, reduseres derivater med forfall innen en mnd. med 135,6 millioner kroner og derivater mellom 1-12 mnd. med 29,6 millioner kroner. Total reell likviditetsrisiko for konsernet blir da 40 107 millioner kroner.

Med likviditetsrisiko menes risikoen for at konsernet ikke skal klare å innfri de finansielle forpliktelsene som konsernet har. Risikoen for at konsernet ikke skal ha tilstrekkelig likviditet til å dekke kortsiktig gjeld og løpende drift er svært liten ettersom en stor del av konsernets eiendeler er likvide. Konsernet har betydelige midler investert i pengemarked, obligasjoner og aksjer som kan selges ved likviditetsbehov. Konsernets likviditetsstrategi innebærer at konsernet til enhver tid skal ha tilstrekkelige likvide midler til å møte konsernets forpliktelser ved forfall, uten at det påløper kostnader av betydning knyttet til å frigjøre midler.

Aktivasammensetningen i konsernets porteføljer skal være tilstrekkelig likvid til å kunne dekke annet likviditetsbehov som kan oppstå. KLP Kapitalforvaltning forvalter konsernets likviditet. Det er etablert interne rammer for størrelsen på likviditetsbeholdningen. Konsernets enhet for risikostyring overvåker og rapporterer utviklingen i likviditetsbeholdningen fortløpende. Konsernstyret fastsetter årlig en kapitalforvaltnings- og likviditetsstrategi for konsernet. Likviditetsstrategien inneholder blant annet rammer, ansvarsforhold, risikomål og beredskapsplan for likviditetsstyringen.

Tabellen over viser finansielle forpliktelser konsernet har samlet på rentebetalinger og innbetaling av hovedstol, basert på forfall. KLP Banken konsern innehar den største delen av de finansielle forpliktelsene i konsernet.

Note 14 RENTERISIKO

31.03.14 Millioner kroner	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm 01.01.2014- 31.03.2014	Sum	Sum jus- tert for minorite- tens andel
EIENDELER								
Aksjefondsandeler ¹	0	0	0	0	0	3	3	1
Alternative investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	18	8	-144	-166	-140	-22	-447	-414
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	1	1	1
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-40	-90	-939	-1 152	-880	59	-3 042	-942
Rentefondsandeler	-707	0	0	0	0	6	-701	-2 317
Spesialfond	34	-18	6	-1	0	1	22	16
Utlån og fordringer	-1	-9	0	0	0	19	9	93
Utlån	0	0	0	0	0	146	146	146
Sum eiendeler	-696	-110	-1 077	-1 319	-1 020	213	-4 009	-3 417
FORPLIKTELSER								
Innskudd	0	0	0	0	0	-47	-47	-47
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	76	49	0	-152	-27	-27
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	-17	3	173	109	2	19	288	288
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	56	18	0	74	74
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-2	-2	-2
Sum forpliktelser	-17	3	249	214	20	-181	288	288
Sum før og etter skatt	-713	-106	-828	-1 105	-1 001	32	-3 722	-3 129

Note 14 RENTERISIKO (FORTS.)

31.12.13 Millioner kroner	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm 01.01.2013- 31.12.2013	Sum	Sum jus- tert for minorite- tens andel
EIENDELER								
Aksjefondsandeler ¹	0	0	0	0	0	7	7	3
Alternative investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	2	11	-158	-130	-122	-42	-439	-447
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	6	6	6
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-36	-84	-898	-1 032	-767	205	-2 612	-776
Rentefondsandeler	-582	0	0	0	0	27	-556	-2 146
Spesialfond	-38	-38	4	-5	0	7	-70	-1
Utlån og fordringer	-1	-8	-4	0	0	92	79	79
Utlån	0	0	0	0	0	147	147	147
Sum eiendeler	-656	-119	-1 055	-1 167	-889	449	-3 437	-3 135
FORPLIKTELSER								
Innskudd	0	0	0	0	0	-44	-44	-44
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	86	50	0	-154	-19	-19
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	-16	8	176	86	2	71	326	249
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	55	16	0	72	72
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-6	-6	-6
Sum forpliktelser	-16	8	262	191	18	-134	329	251
Sum før og etter skatt	-672	-111	-793	-976	-871	315	-3 108	-2 884

Note 14 RENTERISIKO (FORTS.)

31.03.13 Millioner kroner	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm 01.01.2013- 31.03.2013	Sum	Sum jus- tert for minorite- tens andel
EIENDELER								
Aksjefondsandeler ¹	0	0	0	0	0	2	2	0
Alternative investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	17	8	-139	-160	-156	-20	-450	-406
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	4	4	2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-29	-67	-834	-1 123	-773	49	-2 776	-1 112
Rentefondsandeler	-684	0	0	0	0	8	-676	-2 001
Spesialfond	-22	38	3	-2	0	2	19	23
Utlån og fordringer	-1	-10	0	0	0	41	29	109
Utlån	0	0	-1	0	0	153	152	152
Sum eiendeler	-719	-31	-971	-1 285	-929	238	-3 697	-3 234
FORPLIKTELSER								
Innskudd	0	0	0	0	0	-35	-35	-35
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	65	55	0	-179	-59	-59
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	-15	-4	195	141	2	19	338	337
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	64	20	0	84	84
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-2	-2	-2
Sum forpliktelser	-15	-4	260	261	21	-196	326	325
Sum før og etter skatt	-734	-35	-712	-1 024	-907	41	-3 371	-2 909

¹ Aksjefondsandeler dekker den delen av fondet som ikke er aksjer, men som består av eiendeler omfattet av renterisiko; overskuddslikviditet i form av bankkontoer og derivater brukt til sikringsformål.

Noten viser resultateffekten ved en økning av markedsrenten på én prosent, for virkelig verdi risiko og flytende rente risiko.

Endring i virkelig verdi (virkelig verdi risiko) vises i de fem første kolonnene, sortert etter forfalltidspunkt på papirene, og er beregnet ved endring i virkelig verdi på rentebærende instrumenter hvis renten hadde vært en prosent høyere ved periodeslutt. Kolonnen «Endring i kontantstrøm» viser endringen i kontantstrømmer hvis renten hadde vært en prosent høyere gjennom året det rapporteres på. Summen av disse reflekterer den samlede resultateffekten som scenarioet ved en prosents høyere rente hadde gitt konsernet i perioden det rapporteres på.

Virkelig verdi risiko gjelder fastrente papirer hvor markedsverdien på papiret svinger i motsatt takt av markedsrenten. Flytende rente risiko gjelder papirer som har flytende rente, hvor markedsverdien holder seg stabil, men hvor endring i markedsrente gir utslag i endrede løpende inntekter.

Rentepapirer, med følgende egenskaper og klassifiseringer, faller inn under noten; papirer til virkelig verdi over resultatet (flytende og faste rentebetingelser), investeringer som holdes til forfall (kun de med flytende rentebetingelser) og lån og fordringer (kun de med flytende rentebetingelser). Konsernet har ingen rentepapirer klassifisert som tilgjengelig for salg.

Renterisikoen totalt sett er begrenset for konsernet da en høy andel er investert i anleggsobligasjoner (papirer klassifisert som hold til forfall eller lån og fordringer) og utlån, med faste rentebetingelser som måles til amortisert kost. Endring i markedsrente gir, for papirene med de nevnte egenskapene, dermed ikke utslag i resultatregnskapet.

Note 15 KREDITTRISIKO

31.03.14 Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	NR / NIG	Totalt	Totalt justert for minoritet- ens andel
GJELDSINSTRUMENTER SOM HOLDES TIL FORFALL - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST							
Banker	0	518	1 722	0	34	2 274	2 274
Finans- og kredittforetak	0	550	0	0	0	550	550
Offentlig garanti	3 352	0	0	0	81	3 433	3 433
Stat og statsgaranti innen OECD	13 078	217	0	816	0	14 112	14 112
Statsforetak og Covered Bonds	2 750	542	0	0	1 475	4 766	4 766
Øvrige	0	452	3 115	0	3 130	6 697	6 697
Sum	19 180	2 279	4 837	816	4 720	31 832	31 832
GJELDSINSTRUMENTER KLASSIFISERT SOM LÅN OG FORDRINGER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST							
Banker	0	1 055	8 663	0	521	10 240	10 240
Finans- og kredittforetak	0	1 237	264	0	0	1 501	1 501
Offentlig garanti	504	0	0	0	220	724	724
Stat og statsgaranti innen OECD	11 137	3 899	3 538	2 067	0	20 641	20 641
Statsforetak og Covered Bonds	6 313	1 588	1 355	0	2 428	11 683	11 683
Øvrige	0	6 186	6 533	1 015	16 999	30 733	30 733
Sum	17 954	13 965	20 354	3 082	20 168	75 523	75 523
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI - OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER MED FAST AVKASTNING							
Banker	0	445	2 597	116	16 208	19 366	18 045
Finans- og kredittforetak	26	717	745	177	898	2 563	2 386
Offentlig garanti	1 026	56	0	0	2 217	3 298	3 247
Stat og statsgaranti innen OECD	15 317	5 223	0	0	0	20 540	20 488
Statsforetak og Covered Bonds	2 093	775	20	0	9 420	12 308	12 189
Øvrige	1 099	8 867	15 176	7 502	13 376	46 020	40 552
Sum	19 562	16 083	18 537	7 795	42 118	104 094	96 907
FINANSIELLE DERIVATER KLASSIFISERT SOM EIENDELER							
Canada	0	16	0	0	0	16	16
Danmark	0	0	350	0	0	350	347
Finland	0	899	0	0	0	899	792
Frankrike	0	0	70	0	0	70	70
Norge	0	0	277	0	0	277	268
Storbritannia	0	0	98	0	0	98	98
Sverige	0	0	432	0	0	432	325
Tyskland	0	6	0	0	0	6	6
USA	0	0	-50	0	0	-50	-50
Sum	0	920	1 176	0	0	2 097	1 873

Note 15 KREDITTRISIKO (FORTS.)

31.03.14 Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	NR / NIG	Totalt	Totalt justert for minoritetens andel
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI - RENTEFONDSANDELER							
Øvrige	0	0	11 612	0	0	11 612	11 612
Sum	0	0	11 612	0	0	11 612	11 612
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI - UTLÅN OG FORDRINGER							
Danmark	0	0	919	0	0	919	919
Finland	0	5	0	0	0	5	5
Norge	0	0	4 428	0	3 039	7 466	7 531
Storbritannia	0	2	3 081	0	0	3 083	2 721
Sverige	0	1 902	228	0	0	2 130	1 977
USA	0	0	611	0	0	611	580
Canada	0	26	0	0	0	26	26
Sum	0	1 936	9 267	0	3 039	14 241	13 760
Sum verdipapirer	56 696	35 182	65 783	11 693	70 045	239 399	231 507
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER ¹		0 %	20 %	35 %	100 %	Totalt	
Offentlig sektor		0	39 204	0	1 938	41 142	
Foretak		1 530	842	4	2 019	4 395	
Privatpersoner		0	0	9 350	2 338	11 688	
Sum		1 530	40 047	9 354	6 294	57 225	
31.12.13 Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	NR / NIG	Totalt	Totalt justert for minoritetens andel
GJELDSINSTRUMENTER SOM HOLDES TIL FORFALL - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST							
Banker	0	510	1 703	0	50	2 263	2 263
Finans- og kredittforetak	0	542	0	0	0	542	542
Offentlig garanti	3 320	0	0	0	81	3 402	3 402
Stat og statsgaranti innen OECD	12 964	220	0	806	0	13 989	13 989
Statsforetak og Covered Bonds	2 730	535	0	0	1 455	4 719	4 719
Øvrige	0	449	3 106	0	3 289	6 843	6 843
Sum	19 014	2 255	4 809	806	4 875	31 758	31 758
GJELDSINSTRUMENTER KLASSIFISERT SOM LÅN OG FORDRINGER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST							
Banker	0	1 042	7 238	0	642	8 921	8 921
Finans- og kredittforetak	0	1 243	0	0	260	1 503	1 503
Offentlig garanti	508	0	0	0	219	727	727
Stat og statsgaranti innen OECD	11 029	3 860	1 521	2 045	0	18 455	18 455
Statsforetak og Covered Bonds	6 241	1 609	1 373	0	2 402	11 626	11 626
Øvrige	0	4 196	5 505	1 003	15 336	26 040	26 040
Sum	17 779	11 950	15 637	3 048	18 859	67 272	67 272

Note 15 KREDITTRISIKO (FORTS.)

31.12.13 Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	NR / NIG	Totalt	Totalt justert for minoritetens andel
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI - OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER MED FAST AVKASTNING							
Banker	0	585	2 519	117	14 869	18 090	16 512
Finans- og kredittforetak	27	729	826	180	603	2 365	2 153
Offentlig garanti	1 097	56	0	0	2 035	3 188	3 142
Stat og statsgaranti innen OECD	13 353	4 953	0	0	0	18 306	18 265
Statsforetak og Covered Bonds	2 237	773	20	0	8 243	11 274	11 164
Øvrige	808	8 121	14 123	6 948	12 483	42 483	36 415
Sum	17 522	15 216	17 488	7 245	38 233	95 704	87 650
FINANSIELLE DERIVATER KLASSIFISERT SOM EIENDELER							
Canada	0	40	0	0	0	40	40
Danmark	0	0	505	0	0	505	503
Finland	0	64	0	0	0	64	57
Frankrike	0	0	40	0	0	40	40
Norge	0	0	351	0	0	351	317
Storbritannia	0	0	134	0	0	134	134
Sverige	0	0	534	0	0	534	494
Tyskland	0	0	0	0	0	0	0
USA	0	0	-7	0	0	-7	-7
Sum	0	104	1 557	0	0	1 661	1 578
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI - RENTEFONDSANDELER							
Øvrige	0	0	0	0	11 307	11 307	11 307
Sum	0	0	0	0	11 307	11 307	11 307
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI - UTLÅN OG FORDRINGER							
Canada	0	20	0	0	0	20	20
Danmark	0	0	1 552	0	0	1 552	1 552
Finland	0	59	0	0	0	59	59
Norge	0	974	4 287	0	2 972	8 233	8 774
Storbritannia	0	0	3 813	0	0	3 813	3 280
Sverige	0	498	455	0	0	953	728
USA	0	0	756	0	0	756	723
Sum	0	1 550	10 865	0	2 972	15 386	15 137
Sum verdipapirer	54 314	31 076	50 356	11 099	76 246	223 090	214 702
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER ¹		0 %	20 %	35 %	100 %	Totalt	
Offentlig sektor		0	38 169	0	2 008	40 177	
Foretak		844	811	4	2 063	3 722	
Privatpersoner		0	0	9 189	2 294	11 483	
Sum		844	38 980	9 193	6 365	55 381	

Note 15 KREDITTRISIKO (FORTS.)

31.03.13 Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	NR / NIG	Totalt	Totalt justert for minoritetens andel
GJELDSINSTRUMENTER SOM HOLDES TIL FORFALL - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST							
Banker	0	1 039	796	0	298	2 134	2 134
Finans- og kredittforetak	0	35	0	0	1 035	1 070	1 070
Offentlig garanti	1 371	0	0	0	81	1 452	1 452
Stat og statsgaranti innen OECD	20 105	0	0	850	0	20 955	20 955
Statsforetak og Covered Bonds	2 727	542	0	0	1 478	4 748	4 748
Øvrige	0	964	3 107	0	3 230	7 301	7 301
Sum	24 203	2 580	3 904	850	6 122	37 659	37 659
GJELDSINSTRUMENTER KLASSIFISERT SOM LÅN OG FORDRINGER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST							
Banker	0	1 056	4 591	0	654	6 301	6 301
Finans- og kredittforetak	518	263	264	0	264	1 310	1 310
Offentlig garanti	1 115	0	0	0	325	1 439	1 439
Stat og statsgaranti innen OECD	12 382	0	0	2 067	0	14 449	14 449
Statsforetak og Covered Bonds	6 320	1 588	1 355	0	2 427	11 690	11 690
Øvrige	0	3 507	3 346	832	13 770	21 455	21 441
Sum	20 335	6 413	9 556	2 899	17 441	56 644	56 630
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI - OBLIGASJONER OG ANDRE VERDIPAPIRER MED FAST AVKASTNING							
Banker	0	579	3 093	147	13 767	17 586	16 180
Finans- og kredittforetak	27	696	908	175	423	2 228	2 003
Offentlig garanti	1 091	56	0	0	2 096	3 242	3 176
Stat og statsgaranti innen OECD	10 347	4 115	0	0	0	14 461	14 430
Statsforetak og Covered Bonds	2 089	588	18	0	6 720	9 415	9 315
Øvrige	422	6 599	14 531	6 578	11 771	39 902	34 009
Sum	13 975	12 633	18 550	6 900	34 777	86 835	79 113
FINANSIELLE DERIVATER KLASSIFISERT SOM EIENDELER							
Danmark	0	0	205	0	0	205	205
Finland	0	82	0	0	0	82	80
Norge	0	7	243	0	0	250	249
Storbritannia	0	0	185	0	0	185	185
Sverige	0	0	156	0	0	156	150
Tyskland	0	0	2	0	0	2	2
USA	0	0	99	0	0	99	99
Sum	0	89	890	0	0	978	970

Note 15 KREDITTRISIKO (FORTS.)

31.03.13 Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	NR / NIG	Totalt	Totalt justert for minoritetens andel
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI - RENTEFONDSANDELER							
Offentlig sektor, finans og kredittforetak	0	0	0	0	570	570	570
Øvrige	0	0	0	0	11 230	11 230	11 230
Sum	0	0	0	0	11 800	11 800	11 800
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI - UTLÅN OG FORDRINGER							
Canada	0	10	0	0	0	10	10
Danmark	0	0	1 236	0	0	1 236	1 236
Finland	0	485	0	0	0	485	485
Norge	0	0	5 107	0	3 271	8 379	8 355
Storbritannia	0	0	2 565	0	0	2 565	2 370
Sverige	0	2 735	370	0	0	3 105	2 856
Tyskland	0	0	2	0	0	2	2
USA	0	0	593	0	0	593	574
Sum	0	3 231	9 873	0	3 271	16 375	15 888
Sum verdipapirer	58 513	24 945	42 773	10 649	73 411	210 291	202 060
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER ¹		0 %	20 %	35 %	100 %	Totalt	
Offentlig sektor	0	37 865	0	1 568	39 433		
Foretak	0	1 122	4	1 424	2 550		
Privatpersoner	0	0	10 249	474	10 723		
Sum	0	38 987	10 253	3 466	52 706		

¹ Kredittrisikoen som utlån er eksponert mot er beregnet med utgangspunkt i forskriften om minstekrav til kapitaldekning, og reglene som gjelder ved fastsettelse av beregningsgrunnlaget. Utlånene er lagt separat i og med at de ikke inngår med samme ratingkategorier. Vedrørende vektning i tabellen så angir 0 % lavest antatt kredittrisiko og 100 % angir høyest antatt kredittrisiko.

Med kredittrisiko menes risikoen for at motparten ikke skal klare å møte sine forpliktelser til KLP Konsernet. I denne tabellen er kredittrisikoen målt ved ratingbyråers estimater på hvor høy kredittverdighet de ulike utstederne av rentepapirer har. Unntaket er utlån til kunder, hvor det er benyttet sektorfordelt vektning med utgangspunkt i kapitaldekningsregelverket.

Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittrisiko mot enkelte debitorer. For å overvåke kredittrisiko i utlånene og investeringene er det nedsatt en egen kredittkomite som møtes på jevnlig basis. Grensene for kredittrisiko mot den enkelte debitor fastsettes av komiteen. Endringer i debitors kredittvurdering overvåkes og følges opp av KLP Kapitalforvaltning.

Konsernet har god balanse mellom norske obligasjoner og internasjonale obligasjoner, og har en portefølje av utelukkende gode kreditter. Konsernet har en høy konsentrasjon av gjeldsinstrumenter rettet mot norsk offentlig sektor, dog dette ikke impliserer konsentrasjonsrisiko i ordinær forstand siden motpartsrisikoen er minimal i denne sektoren.

I noteinndelingen er det kun benyttet rating fra Standard & Poor's. KLP Konsern benytter seg også av rating fra Moody's Investor Services og Fitch Ratings og alle tre er likestilte som grunnlag for investeringer i rentepapirer. Tabellen viser eksponering mot ratingkategoriene som S&P benytter seg av, hvor AAA er tilknyttet papirer med høyest kredittverdighet. Uratet / non investment grade gjelder først og fremst kommuner / fylkeskommuner, statsforetak og investeringer innen norsk finans. Samlet sett består Uratet / non investment grade på verdipapirer av 70 milliarder kroner per 31.03.2014. Det som er klassifisert som «Øvrige» under Uratet / non investment grade er i all hovedsak verdipapirer utstedt av kraftselskaper og andre foretaksobligasjoner. Gjenstående beløp, som ikke er rentefondsandeler, landfordelt eller sektorfordelt, i noten er 34 milliarder kroner. Dette er hovedsaklig foretaksobligasjoner. KLP Konsernet har strenge retningslinjer for investeringer i rentepapirer, som også gjelder for investeringer som faller inn under kategorien uratet / non investment grade.

Linjene i noten er sammenfallende med balanseoppsettet. Unntakene er gjeldsinstrumenter til virkelig verdi som er delt opp i tre kategorier i noten og utlån som vist samlet i noten, men som befinner seg på to linjer i balansen (virkelig verdi og amortisert kost).

Note 16 FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER I LIVSFORSIKRING

Millioner kroner	31.03.14	31.03.13	31.12.13
Premiereserve - ordinær tariff	296 666	255 492	271 771
Premiereserve - styrking langt liv	4 874	4 874	9 084
Premiefond, bufferfond og pensjonistenes overskuddsfond	3 232	1 602	3 291
Tilleggsavsetning	12 524	12 407	12 524
Kursreguleringsfond	12 213	12 585	10 447
Andre avsetninger	315	219	222
Udisponert resultat tilført forsikringskontraktene	6 591	3 029	5 887
Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser	336 415	290 208	313 227

Millioner kroner	31.03.13	31.03.13	31.12.13
Premiereserve - ordinær tariff	656	386	571
Innskuddsfond	8	7	6
Avsetning i livsforsikring særskilt investeringsvalg	664	393	578

Note 17 PRESENTASJON AV EIENDELER OG GJELD SOM ER GJENSTAND FOR NETTO OPPGJØR

31.03.14 Millioner kroner	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/ gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Relaterte beløp som ikke er presentert netto			Netto beløp justert for minoritetens andel
				Finansielle instrumenter	Sikkerhet i konter	Netto beløp	
EIENDELER							
Finansielle derivater	2 097	0	2 097	-629	-749	716	508
Sum	2 097	0	2 097	-629	-749	716	508
GJELD							
Finansielle derivater	1 108	0	1 108	-631	-450	26	29
Sum	1 108	0	1 108	-631	-450	26	29

31.12.13 Millioner kroner	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/ gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Relaterte beløp som ikke er presentert netto			Netto beløp justert for minoritetens andel
				Finansielle instrumenter	Sikkerhet i konter	Netto beløp	
EIENDELER							
Finansielle derivater	1 661	0	1 661	-964	-478	219	224
Sum	1 661	0	1 661	-964	-478	219	224
GJELD							
Finansielle derivater	1 948	0	1 948	-899	-714	335	312
Sum	1 948	0	1 948	-899	-714	335	312

31.03.13 Millioner kroner	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/ gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Relaterte beløp som ikke er presentert netto			Netto beløp justert for minoritetens andel
				Finansielle instrumenter	Sikkerhet i konter	Netto beløp	
EIENDELER							
Finansielle derivater	978	0	978	-436	-439	104	104
Sum	978	0	978	-436	-439	104	104
GJELD							
Finansielle derivater	2 339	0	2 339	-436	-1 108	795	643
Sum	2 339	0	2 339	-436	-1 108	795	643

Formålet med noten er å vise den potensielle effekten av netting avtaler i KLP Konsern; hvilke muligheter KLP Konsernet har for å motregne bilaterale avtaler mot andre motparter dersom disse skulle gå konkurs, og beløpet som gjenstår om alle slike netting avtaler materialiseres. Notene viser derivatposisjoner i balansen.

Note 18 FORDRINGER

Millioner kroner	31.03.14	31.03.13	31.12.13
Kortsiktig fordring verdipapirhandel ¹	2 666	772	384
Premiefordringer	887	731	1 092
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	70	145	100
Øvrige fordringer	1 488	1 175	1 333
Sum fordringer	5 112	2 823	2 909

¹ Denne posten viser vesentlig økning som følge av at verdipapirfond er konsolidert inn.

Note 19 ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Millioner kroner	31.03.14	31.03.13	31.12.13
Kortsiktig gjeld verdipapirhandel	3 888	429	3 978
Forskuddstrekk pensjonsordning	242	214	241
Leverandørgjeld	821	790	692
Forhåndsinnkalt tilskudd til forsikringsviksomheten	141	49	67
Øvrig kortsiktig gjeld	802	1 713	2 221
Sum annen kortsiktig gjeld	5 893	3 195	7 200



Ikke-finansielt regnskap
KLP konsern

Ikke-finansielt regnskap

KLP konsern

Note	Pr. 1. kvartal 2014	2013	2012	2011	2010
ANSVARLIGE INVESTERINGER					
Antall selskaper utelukket fra investeringsporteføljen	69	69	64	64	59
Antall nye selskaper utelukket fra investeringsporteføljen (akkumulert)	0	9	1	6	3
Antall reinkluderte selskaper i investeringsporteføljen (akkumulert)	0	4	1	1	3
1 Antall generalforsamlinger i norske selskaper hvor KLP har stemt (andel)	6 (86 %)	95 (95 %)	113 (92 %)	130	127
1 Antall generalforsamlinger i utenlandske selskaper hvor KLP har stemt (andel)	249 (57 %)	2259 (76 %)	2099 (75 %)	1662	1 533
Antall selskaper KLP har fulgt opp	8	41	143	96	
ANSATTE					
Antall ansatte	863	856	808	775	762
Akkumulert sykefravær	5,41 %	3,87 %	4,20 %	4,60 %	4,39 %
Sykefravær (inneværende kvartal)	5,41 %				
MILJØ					
2 Energiforbruk kWh KLP Huset	890 159	3 487 989	3 795 878	3 489 425	5 367 259
2 Energiforbruk kWh egne kontorer Trondheim	61 288	254 063	221 703	165 135	357 159
2 Energiforbruk kWh eget kontor Bergen	151 513	507 026	445 918	460 518	541 337
2 Kilo CO ₂ -ekvivalenter fra fly	193 587	609 203	387 429	333 081	300 370

Note 1 ANSVARLIGE INVESTERINGER

Indikatoren viser både prosent av totalt antall generalforsamlinger og reelt antall.

Note 2 ENERGIFORBRUK

1 kWh tilsvarer ca. 1 kr og 117 g CO₂-ekvivalenter med «Nordisk miks». Ny og forbedret rapportering av CO₂-utslipp fra flyreiser ble innført fra og med 2013. De rapporterte tallene fra tidligere perioder er dermed ikke direkte sammenlignbare.



Regnskap

Kommunal Landspensjonskasse

Resultatregnskap

Kommunal Landspensjonskasse

Note	Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	01.01.13- 31.12.13
3	Premieinntekter	26 192	10 428	30 860
	Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	275	771	3 395
	Renteinntekter / utbytte på finansielle eiendeler	1 939	2 290	9 116
	Verdiendringer på investeringer	1 854	2 578	2 187
	Realisert gevinst og tap på investeringer	443	444	4 077
	Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	4 512	6 083	18 775
	Netto inntekter fra investeringsvalgportefølje	20	40	138
	Andre forsikringsrelaterte inntekter	174	174	682
	Erstatninger	-7 222	-2 930	-11 886
	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelser	-22 434	-12 676	-30 848
	Endringer i forsikringsforpliktelse investeringsvalgportefølje	-21	-38	-181
	Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-703	-668	-5 884
4	Forsikringsrelaterte driftskostnader	-213	-201	-807
	Andre forsikringsrelaterte kostnader	-173	-161	-656
	Resultat av teknisk regnskap	132	49	191
	Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	236	264	979
	Andre inntekter	5	4	17
	Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen	-53	-54	-238
	Resultat av ikke-teknisk regnskap	187	214	759
	Resultat før skattekostnad	319	263	950
	Skattekostnader	0	0	0
	Resultat	319	263	950
	Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger - ytelser til ansatte	0	0	-79
	Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	0	0	-79
	Andel av res.komp v/ EK metode	0	0	-33
	Justering av forsikringsforpliktelsene	0	0	10
	Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	0	0	-23
	Utvidet resultat	0	0	-102
	TOTALRESULTAT	319	263	847

Balanse

Kommunal Landspensjonskasse

Note	Millioner kroner	31.03.14	31.03.13	31.12.13
EIENDELER				
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN				
	Immaterielle eiendeler	333	306	321
	Bygninger og andre faste eiendommer	882	974	947
	Aksjer i datter,- og tilknyttede selskap	3 835	3 687	3 910
5	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	9 180	7 652	8 942
5	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	5 597	5 431	5 416
	Fordringer	1 925	1 582	1 712
	Andre eiendeler	515	391	406
	Sum eiendeler i selskapsporteføljen	22 267	20 023	21 654
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE				
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterselskap	38 156	30 732	38 383
5	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	131 370	114 746	121 557
5,6	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	167 073	143 063	156 254
	Sum eiendeler i kollektivporteføljen	336 599	288 541	316 194
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterselskap	235	188	236
5	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	603	573	597
5,6	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	972	823	912
	Sum eiendeler i investeringsvalgporteføljen	1 809	1 584	1 745
	EIENDELER	360 675	310 148	339 592
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE				
	Innskutt egenkapital	7 717	6 891	7 659
	Annen opptjent egenkapital	7 429	6 581	7 429
	Udisponert resultat	319	264	0
	Ansvarlig lånekapital mv.	4 100	3 969	4 070
9	Forsikringsforpliktelse i livsforsikring – kontraktsfastsatte forpliktelser	333 339	287 628	310 314
9	Forsikringsforpliktelse investeringsvalgportefølje	1 841	1 588	1 813
	Avsetninger for forpliktelser	425	323	425
8	Forpliktelser	5 439	2 841	7 822
	Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	66	63	59
	EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE	360 675	310 148	339 592
	Betingede forpliktelser	8 770	4 350	8 086

Egenkapitaloppstilling

Kommunal Landspensjonskasse

2014 Millioner kroner	Innskutt egenkapital	Risiko- utjevningssfond	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2014	7 659	170	7 260	15 089
Resultat (udisponert)		28	290	318
Utvidet resultat		0	0	0
Totalresultat		28	290	318
Netto innbetalt egenkapitaltilskudd	58			58
Sum transaksjoner med eierne	58			58
Egenkapital 31.03.2014	7 717	198	7 550	15 465

2013 Millioner kroner	Innskutt egenkapital	Risiko- utjevningssfond	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2013	6 891	490	6 092	13 473
Resultat (udisponert)		17	246	263
Utvidet resultat		0	0	0
Totalresultat		17	246	263
Netto innbetalt egenkapitaltilskudd	0			0
Sum transaksjoner med eierne	0			0
Egenkapital 31.03.2013	6 891	507	6 338	13 736

Kontantstrømoppstilling

Kommunal Landspensjonskasse

Millioner kroner	01.01.2014- 31.03.2014	01.01.2013- 31.12.2013	01.01.2013- 30.09.2013	01.01.2013- 30.06.2013	01.01.2013- 31.03.2013
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	82	-674	-631	217	9
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-30	-85	-56	-41	-19
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktivitet	58	768	709	1	0
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	110	10	23	177	-10
Beholding av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	358	348	348	348	348
Beholding av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	468	358	371	525	338

Noter til regnskapet

Kommunal Landspensjonskasse

Note 1 REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet i denne delårsrapporten viser regnskapet for Kommunal Landspensjonskasse (KLP), for perioden 01.01.2014–31.03.2014. Regnskapet er ikke revidert.

Delårsregnskapet er avlagt etter Forskrift av 16. desember 1998 nr. 1241: Forskrift om årsregnskap m.m. for forsikringselskaper (årsregnskapsforskriften) og IAS 34 Delårsrapportering som godkjent av EU. Delårsregnskapet

er utarbeidet etter samme prinsipper som årsregnskapet for 2013 med mindre annet er oppgitt. Det er ingen endringer i regnskapsprinsipper i 1. kvartal som har hatt vesentlig betydning for det avlagte kvartalsregnskapet.

Delårsregnskapet inneholder ikke all informasjon som kreves av et fullstendig årsregnskap, og denne delårsrapporten bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2013. Dette fås ved henvendelse til KLPs hovedkontor i Dronning Eufemias gate 10, eller på klp.no

Note 2 VERDIENDRING INVESTERINGSEIENDOM

Porteføljen av investeringseiendommer inklusive investeringseiendommer eid via datterselskaper er verdivurdert pr. 31. mars 2014.

Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	01.01.13– 31.12.13
Verdiregulering inkludert valuta	-209	348	1 414
Valutasikring	166	-218	-890
Netto verdiregulering inkludert valutasikring	-43	130	524

Note 3 PREMIEINNTEKTER

Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
Forfalte premier, brutto	4 612	4 502	24 931
- Avgitte gjenforsikringspremier	0	0	-3
Overføring av premiereserve fra andre	21 580	5 925	5 932
Sum premieinntekter	26 192	10 428	30 860

Note 4 FORSIKRINGSRELATERTE DRIFTSKOSTNADER

Millioner kroner	1. kvartal 2014	1. kvartal 2013	Året 2013
Personalkostnader	128	121	484
Avskrivninger og nedskrivninger	20	19	74
Andre driftskostnader	65	61	250
Sum forsikringsrelaterede driftskostnader	213	201	807

Note 5 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER

Virkelig verdi av investeringer notert i et aktivt marked er basert på gjeldende kjøpskurs. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benytter KLP verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksternt innhentede rentekurver og rentedifferansekurver. Estimatenes bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdata, og i liten grad på selskaps-spesifikk informasjon.

De ulike finansielle instrumenter prises dermed på følgende måte:

a) Aksjer (noterte)

Likvide aksjer verdsettes som hovedregel på basis av priser levert fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes for aksjer:

- Oslo Børs
- Morgan Stanley Capital International (MSCI)
- Reuters

Oslo Børs har førsteprioritet, deretter MSCI og til slutt Reuters.

b) Aksjer (unoterte)

KLP benytter, så langt det lar seg gjøre, bransje anbefalingene til Verdipapirfondenes forening. Dette innebærer i hovedtrekk følgende:

Sist omsatt kurs har hovedprioritet. Dersom sist omsatt kurs ligger utenfor salg-/kjøpskursen i markedet, justeres pris deretter. Det vil si at hvis sist omsatt er under salgskurs, justeres pris opp til salgskursen. Hvis den er over kjøpskurs justeres den ned til kjøpskursen. Dersom prisbildet anses som utdatert justeres prisen etter en markedsindeks. Selskapet har valgt Oslo Børs sin small cap indeks (OSESX) som en tilnærming for unoterte aksjer.

For aksjer hvor svært lite informasjon foreligger, så hentes det inn vurderinger fra meglere som benyttes som grunnlag for å estimere en antatt markedspris.

c) Utenlandske rentepapirer

Utenlandske rentepapirer prises i hovedregel på bakgrunn av priser innhentet fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom flere ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes:

- JP Morgan
- Barclays Capital Indicies
- Bloomberg
- Reuters

JP Morgan og Barclays Capital Indicies har førsteprioritet (de dekker henholdsvis stat og foretaksobligasjoner). Deretter benyttes Bloomberg foran Reuters med bakgrunn i Bloombergs priskilde Business Valuator Accredited in Litigation (BVAL). BVAL inneholder verifiserte priser fra Bloomberg. Siste prioritet er Reuters.

d) Norske rentepapirer - stat

Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Bloomberg som kilde. Det er Oslo Børs som leverer prisen (via Bloomberg). Kursene sammenlignes med kursene fra Reuters for å avdekke eventuelle feil.

e) Norske rentepapirer - annet enn stat

Alle norske rentepapirer unntatt stat prises teoretisk. Det benyttes en nullkuponkurve, samt rentedifferansekurver til prisingen. Reuters benyttes som kilde til nullkuponkurven fra 0 til 10 år. Fra 12 år og over benyttes Bloomberg som kilde siden Reuters ikke leverer priser over 10 år.

Rentedifferansekurvene mottas fra Verdipapirfondenes forening. Disse er basert på innhentede rentedifferansekurver fra fem ulike markedsaktører som blir omarbeidet til en snittkurve.

f) Rentepapirer utstedt av utenlandske foretak, men denominert i kroner

Virkelig verdi beregnes etter samme prinsipp som for norske rentepapirer beskrevet ovenfor. Rentedifferansekurver levert av SE Banken og Swedbank omarbeides til en snittkurve som legges til grunn for beregningen av virkelig verdi.

g) Futures/FRA/IRF

Alle futureskontrakter til KLP handles på børs. Reuters benyttes som priskilde. Det innhentes også priser fra en annen kilde som kontroll på at prisene fra Reuters er korrekte.

h) Opsjoner

Bloomberg benyttes som kilde for prising av opsjoner som handles på børs.

i) Renteswapper

Renteswapper verdsettes i en modell som hensyntar observerbare markedsdata som rentekurver og relevant kredittpåslag.

j) Lån med sikkerhet i pant

Prinsippene for beregning av virkelig verdi avhenger av hvorvidt utlånene har rentebinding eller ikke.

Virkelig verdi av utlån med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen.

Virkelig verdi av utlån uten rentebinding anses tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med endring i markedsrentene.

Note 5 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

k) Utlån til kommuner og foretak med kommunal garanti

Fordringene verdsettes ved hjelp av en verdsettelsesmodell som benytter relevante kredittpåslagsjusteringer innhentet i markedet. For utlånene som er til kommuner, fylkeskommuner og kommunalt støttede prosjekter benyttes observerbare rentekurver og kredittrentedifferansekurver i en verdsettelsesmodell som neddiskonterer fremtidig kontantstrøm. Kredittpåslagene som modellberegningene benytter tar utgangspunkt i kvoteringer fra tre ulike kursstillere. Det gjøres en vurdering av kvaliteten i kvoteringene ved å sammenlikne dem innbyrdes og mot forrige mottatte observasjon samt annen markedsinformasjon.

For garanterte utlån beregnes virkelig verdi som neddiskontert kontantstrøm basert på samme rentekurver som direkte-lånene, men kredittmarginen er i utgangspunktet basert på initiell margin. Garantier handles bilateralt og ikke over åpne markedsplasser som for eksempel en børs (OTC) og prises derfor ikke i markedet. Initiell margin det er inngått enighet om på inngåelsestidspunktet er det beste estimat for markeds-påslag på samme tidspunkt. Kredittverdigheten endrer seg ikke like mye for lånet som for garantisten eller låntaker hver for seg. Låntaker er oftest ikke kredittvurdert av kredittvurderingsbyråer eller banker. Garantisten er enten en kommune eller bank (eller begge deler – triple default lån). Statistiske analyser indikerer at kredittmarginen på garanterte lån svinger mindre enn på ikke-garanterte lån og obligasjoner. Garanterte lån kredittpåslagsjusteres derfor ikke før garantisten har opplevd en signifikant ratingendring siden den initielle

marginen ble satt. KLPs utlån med både kommune- og bankgaranti kredittpåslagsjusteres i forhold til initiell margin kun hvis begge garantistene har fått endret kredittrating signifikant siden utbetalingsdatoen.

l) Plasseringer hos kredittinstitusjoner

Plasseringer hos kredittinstitusjoner er innskudd med kort løpetid. Virkelig verdi beregnes ved å neddiskontere kontrakt-festede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen.

m) Virkelig verdi av ansvarlige lån

For lån notert på børs hvor det anses å være et aktivt marked brukes den observerbare prisen som virkelig verdi. For øvrige lån som ikke er en del av et aktivt marked fastsettes virkelig verdi ut i fra en intern verdsettelsesmodell basert på observerbare data.

n) Virkelig verdi av utstedt fondsobligasjon

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

o) Private Equity

Fondenes virkelig verdi skal baseres på rapporterte markedsverdier, som følger av International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines ('IPEV Guidelines'). Disse retningslinjene fastsettes av European Venture Capital Association (EVCA) og baserer seg på prinsippet om tilnærmet markedsvurdering av selskapene.

Note 5 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

31.03.14 Millioner kroner	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investerings- valgporteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST								
INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL								
Norske hold til forfall obligasjoner	731	806	10 722	11 538	69	73	11 522	12 417
Opptjente ikke forfalte renter	17	17	270	270	2	2	289	289
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	2 899	3 012	15 828	16 902	84	91	18 811	20 004
Opptjente ikke forfalte renter	62	62	501	501	3	3	566	566
Sum investeringer som holdes til forfall	3 709	3 896	27 322	29 212	158	169	31 188	33 277
OBLIGASJONER								
Norske obligasjonslån	1 363	1 457	24 062	25 882	129	141	25 554	27 480
Opptjente ikke forfalte renter	38	38	569	569	4	4	611	611
Utenlandske obligasjonslån	3 944	4 158	42 641	45 397	305	328	46 890	49 883
Opptjente ikke forfalte renter	127	127	1 006	1 006	7	7	1 140	1 140
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	5 472	5 779	68 278	72 854	445	480	74 195	79 114
ØVRIGE UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	8 392	8 397	0	0	8 392	8 397
Lån med offentlig garanti	0	0	27 149	27 515	0	0	27 149	27 515
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	230	230	0	0	230	230
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	35 771	36 143	0	0	35 771	36 143
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost	9 180	9 676	131 370	138 208	603	649	141 154	148 533
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET								
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	318	318	3 894	3 894	0	0	4 211	4 211
Utenlandske aksjer	0	0	12 916	12 916	0	0	12 916	12 916
Sum aksjer og andeler	318	318	16 810	16 810	0	0	17 127	17 127
Eiendomsfond	0	0	617	617	0	0	617	617
Norske aksjefond	0	0	31 454	31 454	324	324	31 778	31 778
Utenlandske aksjefond	0	0	4 300	4 300	0	0	4 300	4 300
Sum aksjefondsandeler	0	0	36 370	36 370	324	324	36 694	36 694
Norske alternative investeringer	0	0	1 760	1 760	13	13	1 773	1 773
Utenlandske alternative investeringer	0	0	4	4	0	0	4	4
Sum alternative investeringer	0	0	1 764	1 764	13	13	1 777	1 777

Note 5 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

31.03.14 Millioner kroner	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investerings- valgporteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI								
Norske obligasjoner	3 283	3 283	29 526	29 526	0	0	32 808	32 808
Utenlandske obligasjoner	163	163	13 098	13 098	0	0	13 261	13 261
Opptjente ikke forfalte renter	40	40	456	456	0	0	496	496
Norske obligasjonsfond	802	802	34 880	34 880	559	559	36 241	36 241
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	11 612	11 612	0	0	11 612	11 612
Opptjente ikke forfalte renter	3	3	80	80	3	3	86	86
Norske sertifikater	578	578	8 827	8 827	0	0	9 406	9 406
Opptjente ikke forfalte renter	7	7	59	59	0	0	66	66
Utenlandske sertifikater	7	7	59	59	0	0	66	66
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	4 876	4 876	98 537	98 537	562	562	103 975	103 975
Norske utlån og fordringer	253	253	8 658	8 658	53	53	8 964	8 964
Utenlandske utlån og fordringer	139	139	1 834	1 834	10	10	1 983	1 983
Sum utlån og fordringer	392	392	10 492	10 492	63	63	10 947	10 947
DERIVATER								
Renteswapper	9	9	477	477	0	0	486	486
Aksjeopsjon	0	0	111	111	1	1	112	112
Valutaterminer	1	1	395	395	1	1	397	397
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	10	10	983	983	2	2	995	995
Andre finansielle eiendeler	1	1	2 117	2 117	8	8	2 126	2 126
Sum finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi	5 597	5 597	167 073	167 073	972	972	173 642	173 642
Sum finansielle eiendeler	14 777	15 273	298 444	305 281	1 575	1 621	314 796	322 175
FORPLIKTELSER								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	-284	-284	0	0	-284	-284
Rentefutures	0	0	0	0	0	0	0	0
Rente- og valutawapper	0	0	0	0	0	0	0	0
Valutaterminer	0	0	-474	-474	-3	-3	-477	-477
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	0	0	-759	-759	-3	-3	-761	-761

Note 5 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

31.03.14 Millioner kroner	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investerings- valgporteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Evigvarende ansvarlig lånekapital	-3 159	-3 255	0	0	0	0	-3 159	-3 255
Fondsobligasjoner	-941	-952	0	0	0	0	-941	-952
Sum ansvarlig lånekapital mv.	-4 100	-4 207	0	0	0	0	-4 100	-4 207
GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Norske call money	0	0	0	0	0	0	0	0
Utenlandske call money	-2	-2	-747	-747	0	0	-749	-749
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	-2	-2	-747	-747	0	0	-749	-749

31.03.13 Millioner kroner	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST								
INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL								
Norske hold til forfall obligasjoner	727	773	15 617	16 402	74	79	16 418	17 254
Opptjente ikke forfalte renter	18	18	609	609	3	3	630	630
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	2 471	2 625	16 570	17 761	84	91	19 125	20 477
Opptjente ikke forfalte renter	51	51	532	532	3	3	586	586
Sum investeringer som holdes til forfall	3 268	3 468	33 328	35 303	164	175	36 759	38 946
OBLIGASJONER								
Norske obligasjonslån	1 238	1 306	22 072	23 221	129	137	23 439	24 664
Opptjente ikke forfalte renter	35	35	565	565	4	4	605	605
Utenlandske obligasjonslån	2 994	3 192	27 442	29 533	270	289	30 705	33 013
Opptjente ikke forfalte renter	117	117	746	746	7	7	870	870
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	4 384	4 651	50 825	54 065	410	436	55 619	59 152
ØVRIGE UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	8 830	8 834	0	0	8 830	8 834
Lån med offentlig garanti	0	0	21 543	21 868	0	0	21 543	21 868
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	220	220	0	0	220	220
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	30 593	30 923	0	0	30 593	30 923
Sum finansielle eiendeler regnskaps-ført til amortisert kost	7 652	8 119	114 746	120 291	573	612	122 971	129 021

Note 5 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

31.03.13 Millioner kroner	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET								
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	229	229	3 473	3 473	338	338	4 041	4 041
Utenlandske aksjer	0	0	20 275	20 275	0	0	20 275	20 275
Sum aksjer og andeler	229	229	23 748	23 748	338	338	24 316	24 316
Eiendomsfond	0	0	621	621	0	0	621	621
Norske aksjefond	0	0	18 840	18 840	0	0	18 840	18 840
Utenlandske aksjefond	0	0	3 263	3 263	0	0	3 263	3 263
Sum aksjefondsandeler	0	0	22 724	22 724	0	0	22 724	22 724
Norske alternative investeringer	0	0	1 801	1 801	0	0	1 801	1 801
Utenlandske alternative investeringer	0	0	4	4	0	0	4	4
Sum alternative investeringer	0	0	1 805	1 805	0	0	1 805	1 805
GJELDSINSTRUMENTER								
Norske obligasjoner	3 360	3 360	26 446	26 446	0	0	29 805	29 805
Utenlandske obligasjoner	162	162	11 899	11 899	0	0	12 061	12 061
Opptjente ikke forfalte renter	45	45	549	549	0	0	594	594
Norske obligasjonsfond	343	343	25 038	25 038	443	443	25 824	25 824
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	11 800	11 800	0	0	11 800	11 800
Opptjente ikke forfalte renter	7	7	465	465	0	0	472	472
Norske sertifikater	728	728	4 923	4 923	6	6	5 657	5 657
Opptjente ikke forfalte renter	13	13	77	77	0	0	90	90
Utenlandske sertifikater	0	0	0	0	0	0	0	0
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	4 659	4 659	81 197	81 197	449	449	86 304	86 304
Norske utlån og fordringer	207	207	10 018	10 018	25	25	10 249	10 249
Utenlandske utlån og fordringer	235	235	2 585	2 585	8	8	2 827	2 827
Sum utlån og fordringer	442	442	12 602	12 602	32	32	13 076	13 076
DERIVATER								
Renteswapper	102	102	399	399	0	0	501	501
Aksjeopsjon	0	0	185	185	1	1	186	186
Valutaterminer	0	0	29	29	0	0	29	29
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	102	102	613	613	0	0	716	716
Andre finansielle eiendeler	0	0	374	374	1	1	376	376
Sum finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi	5 431	5 431	143 063	143 063	823	823	149 318	149 318
Eiendomsinvesteringer	974	974	0	0	0	0	974	974
Datterselskaper	3 667	3 667	0	0	0	0	3 667	3 667
Sum investeringer	17 724	18 191	257 809	263 354	1 396	1 434	276 929	282 635

Note 5 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

31.03.13 Millioner kroner	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi	Balanse- ført verdi	Virkelig verdi
FORPLIKTELSER								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	-287	-287	0	0	-287	-287
Rentefutures	0	0	0	0	0	0	0	0
Rente- og valutaswapper	0	0	-596	-596	-2	-2	-598	-598
Valutaterminer	-4	-4	-348	-348	-1	-1	-353	-353
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	-4	-4	-1 231	-1 231	-3	-3	-1 238	-1 238
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Evigvarende ansvarlig lånekapital	-2 952	-3 004	0	0	0	0	-2 952	-3 004
Fondsobligasjoner	-1 017	-1 018	0	0	0	0	-1 017	-1 018
Sum ansvarlig lånekapital mv.	-3 969	-4 022	0	0	0	0	-3 969	-4 022
GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Norske call money	0	0	-163	-163	0	0	-163	-163
Utenlandske call money	-69	-69	-279	-279	0	0	-348	-348
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	-69	-69	-441	-441	-1	-1	-511	-511

31.12.13 Millioner kroner	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investerings- valgporteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST								
INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL								
Norske hold til forfall obligasjoner	731	787	10 822	11 520	69	73	11 622	12 381
Opptjente ikke forfalte renter	23	23	253	253	1	1	277	277
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	2 933	3 054	15 828	16 772	84	90	18 845	19 915
Opptjente ikke forfalte renter	51	51	308	308	2	2	360	360
Sum investeringer som holdes til forfall	3 738	3 915	27 212	28 853	156	166	31 105	32 934
OBLIGASJONER								
Norske obligasjonslån	1 323	1 322	22 183	23 826	129	137	23 635	25 284
Opptjente ikke forfalte renter	36	36	602	602	3	3	641	641
Utenlandske obligasjonslån	3 762	3 904	36 772	37 640	302	318	40 836	41 862
Opptjente ikke forfalte renter	83	83	801	801	7	7	891	891
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	5 204	5 345	60 358	62 869	441	464	66 002	68 678
ØVRIGE UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	7 830	7 838	0	0	7 830	7 838
Lån med offentlig garanti	0	0	25 986	26 285	0	0	25 986	26 285
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	172	172	0	0	172	172
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	33 988	34 294	0	0	33 988	34 294
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost	8 942	9 260	121 557	126 016	597	630	131 095	135 906

Note 5 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

31.12.13 Millioner kroner	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investerings- valgporteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET								
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	262	262	3 814	3 814	0	0	4 076	4 076
Utenlandske aksjer	0	0	13 029	13 029	0	0	13 029	13 029
Sum aksjer og andeler	262	262	16 843	16 843	0	0	17 105	17 105
Eiendomsfond	0	0	658	658	0	0	658	658
Norske aksjefond	0	0	30 756	30 756	444	444	31 200	31 200
Utenlandske aksjefond	0	0	3 932	3 932	0	0	3 932	3 932
Sum aksjefondsandeler	0	0	35 346	35 346	444	444	35 790	35 790
Norske alternative investeringer	0	0	1 757	1 757	13	13	1 770	1 770
Utenlandske alternative investeringer	0	0	4	4	0	0	4	4
Sum alternative investeringer	0	0	1 761	1 761	13	13	1 774	1 774
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI								
Norske obligasjoner	3 137	3 137	25 775	25 775	0	0	28 912	28 912
Utenlandske obligasjoner	163	163	12 616	12 616	0	0	12 779	12 779
Opptjente ikke forfalte renter	33	33	434	434	0	0	467	467
Norske obligasjonsfond	732	732	30 880	30 880	433	433	32 045	32 045
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	11 307	11 307	0	0	11 307	11 307
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	0	0	0	0	0	0
Norske sertifikater	650	650	8 031	8 031	0	0	8 681	8 681
Opptjente ikke forfalte renter	6	6	46	46	0	0	51	51
Utenlandske sertifikater	0	0	0	0	0	0	0	0
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	4 721	4 721	89 088	89 088	433	433	94 242	94 242
Norske utlån og fordringer	247	247	9 344	9 344	11	11	9 602	9 602
Utenlandske utlån og fordringer	121	121	2 467	2 467	8	8	2 595	2 595
Sum utlån og fordringer	368	368	11 811	11 811	19	19	12 198	12 198
DERIVATER								
Renteswapper	49	49	475	475	0	0	524	524
Aksjeopsjon	0	0	119	119	1	1	120	120
Valutaterminer	0	0	511	511	2	2	514	514
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	50	50	1 105	1 105	3	3	1 158	1 158
Andre finansielle eiendeler	16	16	301	301	0	0	317	317
Sum finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi	5 416	5 416	156 254	156 254	912	912	162 582	162 582
Sum finansielle eiendeler	14 357	14 676	277 811	282 271	1 509	1 542	293 678	298 488

Note 5 VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER (FORTS.)

31.12.13 Millioner kroner	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investerings- valgporteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FORPLIKTELSER								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	323	323	0	0	323	323
Rentefutures	0	0	0	0	0	0	0	0
Rente- og valutaswapper	65	65	309	309	1	1	375	375
Valutaterminer	0	0	697	697	4	4	701	701
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	65	65	1 330	1 330	5	5	1 400	1 400
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Evigvarende ansvarlig lånekapital	3 151	3 234	0	0	0	0	3 151	3 234
Fondsobligasjoner	919	919	0	0	0	0	919	919
Sum ansvarlig lånekapital mv.	4 070	4 153	0	0	0	0	4 070	4 153
GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Norske call money	0	0	0	0	0	0	0	0
Utenlandske call money	6	6	477	477	0	0	482	482
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	6	6	477	477	0	0	482	482

Note 6 VIRKELIG VERDI HIERARKI

31.03.14 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
VERDIPAPIRINVESTINGER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	861	4 015	0	4 876
Sertifikater	0	585	0	585
Obligasjoner	55	3 430	0	3 485
Obligasjonsfond	806	0	0	806
Utlån og fordringer	310	82	0	392
Aksjer og andeler	0	310	8	318
Aksjer	0	310	8	318
Aksjefond	0	0	0	0
Eiendomsfond	0	0	0	0
Spesialfond	0	0	0	0
Private Equity	0	0	0	0
Finansielle derivater	0	10	0	10
Andre finansielle eiendeler	0	1	0	1
Sum selskapsporteføljen	1 171	4 418	8	5 597
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	63 324	35 214	0	98 537
Sertifikater	4 211	4 675	0	8 886
Obligasjoner	12 542	30 539	0	43 080
Obligasjonsfond	46 571	0	0	46 571
Utlån og fordringer	6 804	3 688	0	10 492
Aksjer og andeler	47 877	2 390	4 676	54 944
Aksjer	15 837	10	963	16 810
Aksjefond	32 041	0	121	32 162
Eiendomsfond	0	617	0	617
Spesialfond	0	1 764	0	1 764
Private Equity	0	0	3 592	3 592
Finansielle derivater	0	983	0	983
Andre finansielle eiendeler	0	2 117	0	2 117
Sum kollektivporteføljen	118 005	44 392	4 676	167 073

Note 6 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

31.03.14 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	562	0	0	562
Sertifikater	0	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0	0
Obligasjonsfond	562	0	0	562
Utlån og fordringer	63	0	0	63
Aksjer og andeler	324	13	0	337
Aksjer	0	0	0	0
Aksjefond	324	0	0	324
Eiendomsfond	0	0	0	0
Spesialfond	0	13	0	13
Private Equity	0	0	0	0
Finansielle derivater	0	2	0	2
Andre finansielle eiendeler	0	8	0	8
Sum investeringsvalgporteføljen	949	23	0	972
Sum finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi	120 125	48 833	4 684	173 642
INVESTERINGSEIENDOM				
Selskapsporteføljen	0	0	2 162	2 162
Kollektivporteføljen	0	0	38 015	38 015
Investeringsvalgporteføljen	0	0	234	234
Sum investeringseiendom	0	0	40 411	40 411
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	2	0	0	2
Sum selskapsporteføljen	2	0	0	2
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	759	0	759
Gjeld til kredittinstitusjoner	747	0	0	747
Sum kollektivporteføljen	747	759	0	1 505
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	3	0	3
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	0	3	0	3
Sum finansielle forpliktelser som regnskapsføres til virkelig verdi	749	761	0	1 510

Note 6 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

31.12.13 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	766	3 954	0	4 721
Sertifikater	0	656	0	656
Obligasjoner	35	3 298	0	3 333
Obligasjonsfond	732	0	0	732
Utlån og fordringer	292	76	0	368
Aksjer og andeler	0	254	8	262
Aksjer	0	254	8	262
Finansielle derivater	0	50	0	50
Andre finansielle eiendeler	0	16	0	16
Sum selskapsporteføljen	1 058	4 350	8	5 416
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	58 004	31 083	0	89 088
Sertifikater	3 715	4 361	0	8 076
Obligasjoner	12 102	26 722	0	38 825
Obligasjonsfond	42 187	0	0	42 187
Utlån og fordringer	6 572	5 239	0	11 811
Aksjer og andeler	46 493	3 110	4 347	53 950
Aksjer	15 191	691	681	16 563
Aksjefond	31 302	0	0	31 302
Eiendomsfond	0	658	0	658
Spesialfond	0	1 761	0	1 761
Private Equity	0	0	3 666	3 666
Finansielle derivater	0	1 105	0	1 105
Andre finansielle eiendeler	0	301	0	301
Sum kollektivporteføljen	111 070	40 838	4 347	156 254

Note 6 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

31.12.13 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	433	0	0	433
Obligasjonsfond	433	0	0	433
Utlån og fordringer	19	0	0	19
Aksjer og andeler	444	13	0	457
Aksjer	444	0	0	444
Spesialfond	0	13	0	13
Finansielle derivater	0	3	0	3
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	896	16	0	912
Sum finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi	113 024	45 204	4 355	162 582
INVESTERINGSEIENDOM				
Selskapsporteføljen	0	0	2 340	2 340
Kollektivporteføljen	0	0	38 383	38 383
Investeringsvalgporteføljen	0	0	236	236
Sum investeringseiendom	0	0	40 958	40 958
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	65	0	65
Gjeld til kredittinstitusjoner	6	0	0	6
Sum selskapsporteføljen	6	65	0	71
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	1 330	0	1 330
Gjeld til kredittinstitusjoner	477	0	0	477
Sum kollektivporteføljen	477	1 330	0	1 807
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	5	0	5
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	0	5	0	5
Sum finansielle forpliktelser som regnskapsføres til virkelig verdi	483	1 400	0	1 883

Note 6 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

31.03.13 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
VERDIPAPIRINVESTERINGER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	747	3 912	0	4 659
Sertifikater	0	741	0	741
Obligasjoner	396	3 171	0	3 567
Obligasjonsfond	350	0	0	350
Utlån og fordringer	415	27	0	442
Aksjer og andeler	0	223	6	229
Aksjer	0	223	6	229
Aksjefond	0	0	0	0
Eiendomsfond	0	0	0	0
Spesialfond	0	0	0	0
Private Equity	0	0	0	0
Finansielle derivater	0	102	0	102
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum selskapsporteføljen	1 161	4 264	6	5 431
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	52 848	28 348	0	81 197
Sertifikater	0	5 000	0	5 000
Obligasjoner	15 545	23 348	0	38 894
Obligasjonsfond	37 303	0	0	37 303
Utlån og fordringer	8 536	4 067	0	12 603
Aksjer og andeler	42 843	1 828	3 606	48 277
Aksjer	22 912	37	813	23 761
Aksjefond	19 310	0	2 794	22 103
Eiendomsfond	621	0	0	621
Spesialfond	0	1 792	0	1 792
Finansielle derivater	0	612	0	612
Andre finansielle eiendeler	0	374	0	374
Sum kollektivporteføljen	104 227	35 231	3 606	143 063

Note 6 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

31.03.13 Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	449	0	0	449
Obligasjonsfond	449	0	0	449
Utlån og fordringer	32	0	0	32
Aksjer og andeler	325	13	0	338
Aksjer	0	0	0	0
Aksjefond	325	0	0	325
Eiendomsfond	0	0	0	0
Spesialfond	0	13	0	13
Private Equity	0	0	0	0
Finansielle derivater	0	2	0	2
Andre finansielle eiendeler	0	1	0	1
Sum investeringsvalgporteføljen	806	16	0	823
Sum finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi	106 194	39 511	3 612	149 317
INVESTERINGSEIENDOM				
Selskapsporteføljen	0	0	2 308	2 308
Kollektivporteføljen	0	0	30 732	30 732
Investeringsvalgporteføljen	0	0	188	188
Sum investeringseiendom	0	0	33 228	33 228
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
SELKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	4	0	4
Gjeld til kredittinstitusjoner	69	0	0	69
Sum selskapsporteføljen	69	4	0	72
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	1 231	0	1 231
Gjeld til kredittinstitusjoner	441	0	0	441
Sum kollektivporteføljen	441	1 231	0	1 673
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	3	0	3
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	0	3	0	3
Sum finansielle forpliktelser som regnskapsføres til virkelig verdi	511	1 238	0	1 748

Note 6 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

Endringer i nivå 3 aksjer, unoterte Selskapsporteføljen	Bokført verdi 31.03.2014	Bokført verdi 31.12.2013	Bokført verdi 31.03.2013
Inngående balanse 01.01.	8	6	6
Solgt	0	0	0
Kjøpt	0	0	0
Urealiserte endringer	0	2	0
Utgående balanse 31.03./31.12.	8	8	6
Realisert gevinst/tap	0	0	0

Endringer i nivå 3 aksjer, unoterte Kollektivporteføljen	Bokført verdi 31.03.2014	Bokført verdi 31.12.2013	Bokført verdi 31.03.2013
Inngående balanse 01.01.	681	353	353
Solgt	0	0	0
Kjøpt	0	342	308
Urealiserte endringer	1	-13	0
Utgående balanse 31.03./31.12.	681	681	661
Realisert gevinst/tap	0	0	0

Endringer i nivå 3, Private Equity Kollektivporteføljen	Bokført verdi 31.03.2014	Bokført verdi 31.12.2013	Bokført verdi 31.03.2013
Inngående balanse 01.01.	3 666	2 812	2 812
Solgt	-156	-598	0
Kjøpt	271	888	0
Urealiserte endringer	213	563	133
Utgående balanse 31.03./31.12.	3 995	3 666	2 946
Realisert gevinst/tap	42	13	-5

Note 6 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

Endringer i nivå 3, Investeringseiendom Selskapsporteføljen	Bokført verdi 31.03.2014	Bokført verdi 31.12.2013	Bokført verdi 31.03.2013
Inngående balanse 01.01.	2 340	2 325	2 325
Solgt	-42	-61	0
Kjøpt	4	7	0
Urealiserte endringer	-140	69	-17
Utgående balanse 31.03./31.12.	2 162	2 340	2 308
Realisert gevinst/tap	0	-18	0

Endringer i nivå 3, Investeringseiendom Kollektivporteføljen	Bokført verdi 31.03.2014	Bokført verdi 31.12.2013	Bokført verdi 31.03.2013
Inngående balanse 01.01.	38 383	30 439	30 439
Solgt	0	0	0
Kjøpt	0	5 019	0
Urealiserte endringer	-368	2 924	292
Utgående balanse 31.03./31.12.	38 015	38 383	30 732
Realisert gevinst/tap	0	0	0

Endringer i nivå 3, Investeringseiendom Investeringsvalgporteføljen	Bokført verdi 31.03.2014	Bokført verdi 31.12.2013	Bokført verdi 31.03.2013
Inngående balanse 01.01.	236	186	186
Solgt	0	0	0
Kjøpt	0	31	0
Urealiserte endringer	-1	19	2
Utgående balanse 31.03./31.12.	234	236	188
Realisert gevinst/tap	0	0	0
Sum nivå 3	45 096	45 313	36 840

Urealiserte endringer reflekteres på linjen «Verdiendringer på investeringer» i resultatet på de ulike porteføljene.

Beløpene i nivåfordelingen finner man igjen i balansen, under de ulike porteføljenes fordeling av finansielle instrumenter til virkelig verdi, investeringseiendom og aksjer og andeler i eiendomsdatterselskaper (her samlet omtalt som investeringseiendom). Urealiserte endringer reflekteres på linjen «Verdiendringer på investeringer» i resultatet på kollektivporteføljen.

Note 6 VIRKELIG VERDI HIERARKI (FORTS.)

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

Nivå 1:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer .

Nivå 2:

Instrumenter i dette nivået anses ikke å ha et aktivt marked. Virkelig verdi hentes fra observerbare markedsdata; dette inkluderer hovedsakelig priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 2 instrumenter henvises det til note 5 for de ulike klassene som ligger i dette nivået

Nivå 3:

Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdata eller omsettes på markeder som anses som inaktivt. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger, hvor reell virkelig verdi kan avvike fra den bokførte verdien dersom instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos KLP er unoterte aksjer og private equity investeringer. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 3 instrumenter henvises det til note 6 for de ulike klassene som ligger i dette nivået.

Verdsettelse rundt poster i de ulike nivåene er beskrevet i note 5, for beskrivelse av prising på investeringseiendom henvises det til årsrapporten.

I note 5 opplyses det om virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Den nivåbaserte fordelingen for disse postene vil være som følger: eiendeler klassifisert som hold til forfall vil inngå i nivå 1, utlån, og lån og fordringer vil inngå i nivå 2. Forpliktelser, målt til amortisert kost, vil være fordelt på følgende vis; ansvarlige lån fordelt i nivå 1 og i nivå 2, fondsobligasjonslånet vil vært fordelt i nivå 2, gjeld til kredittinstitusjoner vil vært fordelt i nivå 1. For informasjon vedrørende prising av disse rentepapirene henvises det til note 5.

På papirene som inngår i nivå 3 er det ikke blitt gjort en sensitivitetsanalyse. For sensitivitetsanalyse for investeringseiendom henvises det til årsrapporten. En endring i variablene til prisingen er vurdert som lite signifikant. På generelt grunnlag vil en endring i prisingen på 5 % gi en endring i verdien på 2 254 millioner kroner per 31.03.2014 på papirene i nivå 3. Investeringseiendom er forøvrig lagt til i denne noten, da

det er utvidede krav til opplysninger rundt virkelig verdi som nå også omfatter investeringseiendom som måles til virkelig verdi i KLP. Alt av investeringseiendom inngår i nivå 3.

Hva gjelder flytting av papirer mellom nivåene er det lagt grenser på antall handelsdager og omsetningsmengde på aksjer for å skille nivå 1 og nivå 2. De generelle prinsippene rundt nivåfordeling går hovedsaklig på om eiendelen eller forpliktelsen er notert eller ikke, og om noteringen kan angis å være i et aktivt marked. For aksjer er det et ytterligere skille på handelsdager og omsetningsmengde som skiller ut noterte papirer som ikke inngår i aktivt marked. Ved flytting mellom nivåene tas det utgangspunkt i verdiene ved slutten av rapporteringsperioden.

Note 7 PRESENTASJON AV EIENDELER OG GJELD SOM ER GJENSTAND FOR NETTO OPPGJØR

31.03.14 Millioner kroner	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/ gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Netto beløp
EIENDELER						
Finansielle derivater	995	0	995	-180	-745	88
Sum	995	0	995	-180	-745	88
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER						
Sum eiendeler kollektivporteføljen	983	0	983	-229	-745	27
Sum eiendeler selskapsporteføljen	10	0	10	50	0	60
Sum eiendeler investeringsvalgporteføljen	2	0	2	0	0	2
Sum	995	0	995	-180	-745	88
GJELD						
Finansielle derivater	761	0	761	-180	-593	30
Sum	761	0	761	-180	-593	30
PORTEFØLJEFORDELTE GJELD						
Sum gjeld kollektivporteføljen	759	0	759	-229	-546	22
Sum gjeld selskapsporteføljen	0	0	0	50	-41	9
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	3	0	3	0	-5	0
Sum	761	0	761	-180	-593	30

31.12.13 Millioner kroner	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/ gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Netto beløp
EIENDELER						
Finansielle derivater	1 158	0	1 158	-460	-475	223
Sum	1 158	0	1 158	-460	-475	223
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER						
Sum eiendeler kollektivporteføljen	1 105	0	1 105	-466	-475	164
Sum eiendeler selskapsporteføljen	50	0	50	7	0	57
Sum eiendeler investeringsvalgporteføljen	3	0	3	-1	0	2
Sum	1 158	0	1 158	-460	-475	223
GJELD						
Finansielle derivater	1 400	0	1 400	-533	-861	7
Sum	1 400	0	1 400	-533	-861	7
PORTEFØLJEFORDELTE GJELD						
Sum gjeld kollektivporteføljen	1 330	0	1 330	-466	-857	7
Sum gjeld selskapsporteføljen	65	0	65	-65	0	0
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	5	0	5	-1	-3	0
Sum	1 400	0	1 400	-533	-861	7

Note 7 PRESENTASJON AV EIENDELER OG GJELD SOM ER GJENSTAND FOR NETTO OPPJØR (FORTS.)

31.03.13 Millioner kroner	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/ gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		
				Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Netto beløp
EIENDELER						
Finansielle derivater	716	0	716	-143	-454	223
Sum	716	0	716	-143	-454	223
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER						
Sum eiendeler kollektivporteføljen	612	0	612	-143	-441	164
Sum eiendeler selskapsporteføljen	102	0	102	0	-12	89
Sum eiendeler investeringsvalgporteføljen	2	0	2	-1	0	1
Sum	716	0	716	-143	-454	254
GJELD						
Finansielle derivater	1 238	0	1 238	-143	-1 123	30
Sum	1 238	0	1 238	-143	-1 123	30
PORTEFØLJEFORDELTE GJELD						
Sum gjeld kollektivporteføljen	1 231	0	1 231	-143	-1 119	28
Sum gjeld selskapsporteføljen	4	0	4	0	-4	0
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	3	0	3	-1	0	2
Sum	1 238	0	1 238	-143	-1 123	30

Formålet med noten er å vise den potensielle effekten av netting avtaler i KLP; hvilke muligheter KLP har for å motregne bilaterale avtaler mot andre motparter dersom disse skulle gå konkurs, og beløpet som gjenstår om alle slike netting avtaler materialiseres. Notene viser derivatposisjoner i balansen, samt en ytterligere tabell med tilsvarende informasjon sortert på de ulike porteføljene i selskapet.

Note 8 FORPLIKTELSER

Millioner kroner	31.03.14	31.03.13	31.12.13
Kortsiktig gjeld verdipapirhandel ¹	3 358	391	3 960
Forskuddstrekk pensjonsordning	241	213	240
Leverandørgjeld	6	7	10
Derivater	761	1 238	1 400
Gjeld til kredittinstitusjoner	749	511	483
Forpliktelse i forbindelse med direkte forsikring	280	441	1 703
Øvrige kortsiktige forpliktelser	44	41	26
Sum forpliktelser	5 439	2 841	7 822

¹ Kortsiktig gjeld verdipapirhandel består hovedsakelig av gjeld knyttet til konsernets valutasikring.

Note 9 FORSIKRINGSFORPLIKTELSER

Millioner kroner	31.03.14	31.03.13	31.12.13
Premiereserve - ordinær tariff	298 855	257 981	278 240
Premiefond, bufferfond og pensjonistenes overskuddsfond	8 974	3 899	9 031
Tilleggsavsetninger	12 412	12 296	12 412
Kursreguleringsfond	12 175	12 567	10 412
Andre avsetninger	227	217	219
Udisponert resultat til forsikringskontrakter i kollektivporteføljen	696	667	0
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser	333 339	287 628	310 314
Premiereserve - ordinær tariff	1 620	1 459	1 600
Premiefond, bufferfond og pensjonistenes overskuddsfond	130	45	130
Tilleggsavsetninger	83	83	83
Udisponert resultat til forsikringskontrakter i investeringsvalgporteføljen	7	1	0
Sum forsikringsforpliktelser - investeringsvalgporteføljen	1 841	1 588	1 813



All post sendes til

Kommunal Landspensjonskasse,
Pb. 400 Sentrum, 0103 Oslo
Elektroniske henvendelser:
klp.no/kontakt

www.klp.no

Organisasjonsnr.: 938 708 606

Hovedkontor Oslo

Besøksadresse:
Dronning Eufemias gate 10, Oslo
Sentralbord: 22 03 35 00
Faks: 22 03 36 00

Regionskontor Bergen

Besøksadresse:
Vågsallmenningen 16, Bergen
Kundesenter: 05554
Faks: 55 54 85 90